

שכן הרב שמחל על גירעונו ר"ל מה שגגרע מהשלמת עבודתו אינו מחול, ואפילו מחל יכול לחזור ולהשתעבד בו שאין מקום בזה למחילה אלא לשיתרו והילכך אינו מחול אלא בשטר א' ובקנין א' שהקנין סתמו שטר הוא א', ומכאן הסכימו רוב גאונים שהמחילה אינה צריכה קנין שהרי אמר לימא ליה באפי תרי זיל, ואין לפרש א' באפי תרי ובקנין, שהקנין אין אומרים עליו באפי תרי ששטר גמור הוא א' הואיל וסתמו לכתובה עומד א', ועוד שאינו אומר לימא ליה באפי תרי לבד אלא שאומר גם כן זיל א' כלומר שאינו צריך אלא ליתן לו רשות לילך ואלמלא שגופו קנוי היה מספיק לו בכך, וגדולי המהברים כתבו שאם אמר הריני מוחל לך חוב פלוני אינו כלום שמא כמהתל הוא ואע"פ שאמר כן בפני עדים עד שיאמר בלב שלם ובנפש חפצה ואינו צריך קנין ויראה לי אף לדבריהם שכל שנראה לעדים שאינו כמהתל א' שהוא מחול ואם אמר אתם עדי אין צריך לומר שמחל א', ואף גדולי הפוסקים כתבו בתשובת שאלה פשרה אינה אלא בקנין ומחילה שאינה דרך פשרה אינה צריכה קנין דלא ליחרא א' משיכה ואפילו אתם עדי אין צריך בה אלא שלשופרא דשטרא כותבין בה קנין, אבל מחילה דרך פשרה צריכה קנין, שמאחר א' שהפשרה ר"ל כשתובע זה את זה ובררו להם שנים לבצוע ביניהם צריכה קנין מן הנתבע לתובע שיפרע מה שיאמרו הם כמו שביארנו בראשון של סנהדרין א' אף התובע צריך שיקנו ממנו למחול השאר שהכל דין אחד הוא, ומכל מקום גדולי פרוכניצא כתבו בחבוריהם דוקא בשאין שם משכון אבל יש שם משכון מחילתו צריכה קנין וכמו שאמרו כאן א' זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי, וודאי לאו קנוי לגמרי קאמר שאם כן מה בינו לכנעני, אלא קנוי כעין משכון, וכמו שאמרו א' באמה היא גופה משכון היא והילכך אין מחילתה אלא בקנין או בחזרת משכון, ואף גדולי הדורות כתבו כן בהדיא בסוגיא זו, ומכל מקום יש אומרים גופו

1) ברור שכונת רבינו לשטר על המחילה ולא לשטר שחרור וכן מ"ש קנין ר"ל על המחילה ואפשר שבקנין כונתו קנין שיזכה בעצמו ואינו גט שחרור והנ"מ ששטר כזה אין צריך לשמה ולא שאר דברים שנוהגים בשטר שחרור וכמו שיוצא מדברי קצות החושן בחו"מ ר' סק"ה שבעבד עברי מהני לשחררו מעבודה אף בשטר שלא לשמה עיי"ש וכמו שכ' הריטב"א בסוגיא שאף מחילה בעל פה מהני שיזכה במעשי דיו ורבינו ס"ל שזה לא מהני כרש"י בסוגיא אבל בשטר מחילה או שקנה על המחילה מהני, ואיני יודע אם ס"ל לרבינו שבשטר או קנין על המחילה יהי אסור גם בשפחה כנענית, או לא והדברים ארוכים מאוד, ודע שלא מצאתי בראשונים ז"ל שטר קנין בעבד שיקנה עצמו, אח"כ ראיתי שהמנחת חנוך ז"ל במצוה מ"ב ד"ה ואע"פ אות ה' גגע בדברים שכתבתי ומדברי רבינו ראוי לדבריו ואכמ"ל. 2) כדאי בבבא בתרא מ' א'. 3) ע' הרב המגיד הל' מכירה מ"ה ה"ב בשם הגאונים וע' מ"ש רבינו בסנהדרין עמוד ט"ז מעמודי הספר וכ"כ גם תוס' סנהדרין ו' א' ד"ה וצריכה וע' גם בתוס' בסוגיא ד"ה והרב. 4) כ"כ גם תוס' סנהדרין ו' א' ד"ה וצריכה אבל מטעם אחר עיי"ש. 5) הוא"ש השני מיותר. 6) ת"י זה לא זכיתי להבין וצ"ב. 7) הרמב"ם ולענין כוון למ"ש הל' מכירה פ"ה ה"א וי"ג. 8) לענין ראי' לרבינו מדברי הרמב"ם הל' טעון וטעון פ"ז ה"א ב' עיי"ש בכ"מ וע' מ"ש רבינו בסנהדרין עמוד קכ"ג מעמודי הספר. 9) כי באתם עדי א"א לומר משטה אני כך כדאי בסנהדרין כ"ט א' וברמב"ם שם, ופשיטא לי שאם מחל לפני בית דין שג"כ מחל הוא ע' רמב"ם שם ה"ג ובהל' סנהדרין פ"ה ה"ח. 10) הרי"ף פובא בבעל העשור אות מ' מחילה. 11) בבעל העשור שם, "מחסרא". 12) מכאן והלאה דברי רבינו הם ולי' בבעל העשור. 13) ו' א' ובספרו של רבינו שם עמוד י"ד. 14) בעל העשור אות מ' מחילה ורבינו הוסיף כדי להסביר דבריו. 15) ע' במדרכי ריש סנהדרין ס' תרפ"א שמביא מגמ' זו ראי' לחיפך שא"צ קנין וע' קצות החושן חו"מ ס' רמ"א סק"ב ואכמ"ל. 16) לקמן י"ט א'. 17) כן קרא רבינו לרש"י או לרמב"ן ולא מצאתי ברש"י א' לסוגיא זו אלא לעיל ח' ב' ד"ה חתם אבל הריטב"א כ"כ בסוגיא בשם רבו ז"ל וידוע שהוא הרמב"ן.

קנוי לגמרי לעבודתו כדין דקל לפירותיו כמו שביארנו, וכן מי שמלוה את חבירו על משכונת קרקע ומחל החוב צריך שיקנה לו גוף המשכונא שהרי גופה קנויה למלוה, הא משכון של מטלטלין קנה במחילה ואינו צריך קנין ולא החזרת משכון כך נראה לי, וכבר מצאתי סעד לדברי בחמשי של קמא א' כמו שביארנו שם א', ואף קצת מפרשים כתבו שלא נאמר כאן זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי אלא לתנא דברייתא שהוכיר שטר בדברים שהעבד קונה עצמו בהם אבל לתנא דמתניתין שלא הוכיר בה שטר לא, וודאי הלכה כתנא דידן, ואין נדאה כן חדא שהרי בפרק זה א' אמרו רבא לטעמיה דאמר עבד עברי גופו קנוי, ואף בפרק הגזול זוטא א' אמרוהו כן אלמא הילכתא היא, אלא שבמשנתנו לא שנה אלא ציאה הבאה על כרח הארון מה שאינו בשטר שחרור, ואע"פ שבפרק השואל א' אמרו בעבד עברי שאין גופו קנוי, פירושה שאין גופו קנוי במחולט.

ובתלמוד המערב נחלקו במי שמחל שטר חוב לחברו חד אמר מחל וחד אמר לא מחל עד דיהדר ר' ליה שטריה, ר"ל או שיקנה על מחילתו, ונראה לפסוק כדעת האומר מחל א' לשיטתנו א' שאין השטר יתר ממשכון ומכל מקום לדעת האומרים א' שהמשכון אין מחילתו כלום במלוה בשטר נראה לפסוק גם כן כמאן דאמר לא מחל, ואף לגדולי הדורות ראיתי שפירשו בה עד דהדר שטרא משום דהוא ליה שטרא כמשכון, ואף אנו חזרנו אחר כן לדבריהם מכה שמועה אחרת שבתלמוד המערב א' כמו שכתבנו בחמשי של קמא א'.

סימנין אין מוציאין מרשות האב שהרי כל שבה נעוריה לאביה, אבל מיתת אב מוצאת את הבת מרשותו שלא לזכות בו יורשיו להיות מעשי ידיה שלהם אלא לעצמה, שנאמר א' והתנחלתם אותם לבניכם, אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם, מכאן א' שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו, ומכל מקום מיתת אביה אינה מוציאתה מרשות אדון כלל, והנרצע קונה עצמו במיתת אדון כאמה ועליו אמרו בסוגיא זו מילתא דאיתא באיש לא קתני, שהרי אינה יתרה בזה על כל העבדים דהא נרצע נמי קונה עצמו במיתת אדון. סימנין אין להם קיצבה למעלה, ר"ל שאם הגיעה לשנים עשרה שנה ויום אחד ולא הביאה שתי שערות עדין היא קטנה אפילו נראו סימני אילונית עד שתהא מא עשרים א', וכשתגיע לשנת עשרים אם נראו בה שתי שערות תהא נערה ששה חדשים ואחר כך בגורת, ואם נכנסה לתוך שנת עשרים שלשים יום ולא הביאה שתי שערות אם נראו בה סימני אילונית א' הרי היא גדולה, ואם אין בה סימני אילונית הרי היא קטנה עד שתביא שערות או שתגיע לרוב שנותיה ר"ל שלשים וחמש שנה ויום אחד.

דף ט"ז ב' ז' הדין בזכר בשלש עשרה שנה ויום אחד שלא הביא שתי שערות שאפילו נראו בו סימני סירוס הרי הוא קטן עד שיגיע לעשרים, הגיע לשנת העשרים

- 1) ע' נתיבות חו"מ רמ"א סק"ב. 2) מ"ש ב'. 3) דברי רבינו אלו מובאים בשיטה מקובצת שם ד"ה משפוני. 4) א"י מי הם; ותוס' בסוגיא ד"ה אמר כתבו שאין לומר כן עיי"ש.
- 5) כ"ה א'. 6) בבא קמא ק"ג ב' ואצלנו נקרא הפרק הגזול ומאכיל. 7) בבא מציעא צ"ט א'.
- 8) גיטין פ"א ה"ה ט' א'. 9) בירושלמי שלנו, דמסר" אבל גם בעל העשור סוף מאמר מחילה גרים, דחור" ובש"ש חו"מ ס' רמ"א סק"ד גרים, דמכר". 10) כפסק הרמ"א בחושן משפט רמ"א ס"ב, ודע שמה שמצויין שם מדרכי פ"ק דסנהדרין אינו מדויק; במדרכי איתא רק משכון והרמ"א מוסיף גם שטר וכמ"ש רבינו שאין שטר יתר על משכון. 11) לעיל ד"ה כל. 12) בעל העשור שנוכר לעיל ד"ה כל. 13) כחובות פ"ג ה"ב ס"ה ב'. 14) ויקרא כ"ה מ"ו.
- 15) כדאי כחובות מ"ג א'. 16) ע' כ"ז בנדה מ"ז ב' ועמ"ש רבינו לעיל ד' א' ד"ה שעור וביבמות פ' א'. 17) לעיל ד' א' ד"ה שעור כ' רבינו שדווקא אם יש לה כל סימני אילונית אבל בקצתם ה"ו ספק.

איתא דס"ל לר"ג דאיכא שום לישנא דמהני בש"מ ולא מהני בבריא כרס"ל לרבינו אשר בלשון הנחה א"כ מאי קשיא ליה לר"ג עד שהוצרך לומר דהני לישני מהני בלא קנין וכו' כדי שלא יקשה עליו מאי יפוי דמתנת ש"מ וכדפירש' נימא דהנ"ה יפוי כח דמתנת ש"מ דמהני אף בלשון גרוע כמו אני מניח וכיוצא בו דלא הוה מהני בבריא, אלא ע"כ ס"ל לר"ג דלא מהני שום לישני בש"מ דלא מהני גם בבריא.

ועוד שהרי דבר פשוט הוא דגם רבינו אשר מודה דאין בלשון הנחה שום לשון זכ"ה¹⁹ אלא דאזיל בתר כוונת הש"מ הנותן וכיון דעיקר צוואת ש"מ הוא בלשון זה לפום ריהטא דעלמא אזיל בתר הכוונה ואע"ג שאין לשון המתנה זכ"ה מדלא מהני בבריא וזהו כדברי רשב"א²⁰ שפקפק על דברי רבי גרשון כמו שכתב שם המרדכי בשמו וזה לשונו ואזלינן בתר אומד דעתו ומצוה לקיים דברי המת וכוונתו עכ"ל. וכן כתב ג"כ עוד דאזלינן בתר כוונת ש"מ וגילוי דעתו והן הן דברי רבי אשר למכין. אבל ר"ג מ"ה חולק ולא אזיל בתר כוונת ש"מ כי אם אחרי מוצא שפתיו כמו שהביא רביה מההיא (ב"ב קלה, ב) דנמצא דייתקי קשורה לו על ירכו וע"ש וכן מוכח כל לשון תשובתו.

ומתוך דברי בעל המרדכי נראה שתפס דברי ר"ג עיקר מדכתב וזה לשונו ורבינו שמואל מפקפק בזה ואומר כיון שמינהו כו'. מרנקט לשון פיקפוק משמע דלא נראה לו דברי רבנו שמואל. וכתב שם²⁰ אח"כ וז"ל ראה הר"ר משולם את דברי רבנו שמואל ולא נתיישרו בעיניו דקאי כוונתיה דרבינו גרשון מ"ה עכ"ל. הרי לך שנפתח בפוסקים הקדמונים כמו רבינו משולם ונסתיים באחרונים כבעל המרדכי לעשות עיקר מדברי ר"ג דלא אזלינן בתר כוונת הנותן כדברי רבנו שמואל אלא צריך שיתן בלשון המועיל²¹.

ואשר כתבת וז"ל ולמה לא נאמר כי גם ר"ג מודה בזה לקרב הדעות ולמעט המחלוקת עכ"ל לא ידעתי מה עלה על דעתך שהרי אין כאן מחלוקת חדש שהרי כבר נחלקו על דברי רבינו אשר רבנו יצחק הלוי והגאון ר"ש ב"ש וגם מחלוקת זה תלוי במחלוקת ר"ג ורבנו שמואל כדפירש' וכאשר רמזתי לך בכתבי הקודם.

ואשר כתבת עוד וזה לשונך ומה שהבאת רביה מתשובה ר"י הלוי והגאון אף על גב שפירש להדיא דלשון אני מניח אין מועיל אפילו בשכיב מרע וכו' מצינו למימר בנדון דידן דתפסי המקבלים בשעת הצוואה מודו דאפילו בבריא נמי מהני כו'. עד אבל כשהם כבר ברשות המקבל ואומר הנותן אני מניח וכו' ואינו חוזר ושואלו מהן הרי בזה הלשון יצאו מרשותו ופשיטא דאיכא למימר דהוי מועיל גם בבריא כשאומר לחבירו המוחזק בנכסיו אני מניח לך מה שבידך דהוי כמו מחילה דמועיל בדיבור בעלמא עכ"ל. (ו) דבר פשוט הוא כביעתא בכותחא דלא מהני לשון מחילה

במטלטלין ואינהו²² בעינייהו²² כי אם גבי חוב ומלוה דלהוצאה נתנה ולית ליה עליה אלא שיעבוד בעלמא. ונבהלתי עליך מה עלה על דעתך להוציא ממון מחזקת היורשים בטעם זה והלא תלמוד ערוך הוא בפ"ק דקדושין (טז, א) גבי עבד עברי דפריך למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל. ומשני רבא עבדה גופו קנוי לו משמע דכיון דגופו קנוי דלא מהני ביה מחילה דדווקא למאי דסלקא דעתך מעיקרא דאין גופו קנוי ואין לו עליו אלא שיעבוד בעלמא הוא דשייך למימר באפי תרי זיל אבל לא כשגופו קנוי דדמי לממון שהוא בעין דלא שייך ביה מחילה כדפרישית²³ ואין

לומר דשאני התם שהאדם מוחזק בעבדו שהרי בביתו וברשותו הוא ומשום הכי לא מהני ביה מחילה כשגופו קנוי ולעולם נימא כשהמטלטלין ביד אחד ואמר לו בעל המטלטלין הרי מחולין לך רמהני²⁴ ושהרי צריך לומר על כרחך מתוך דברי ר"י בפרק ב' דגטין (יז, א) דאדרבה דעבד חשיב מוחזק בעצמו שהרי כתבו שם התוספת ז"ל ואם תאמר וגט שחרור למה תקנו בו זמן כו'. עד ואר"י דתקנו זמן דאי לא הוה ביה זמן פעמים שהיה מוכר עבדו ואחר כך יכתוב לו גט שחרור בלא זמן והיה אומר העבד לרבו שני אייתי רביה ששטר מכר שלוט²⁵ קודם לשיחרוד והעבד הוא מוחזק בעצמו והלוקח בא להוציא ממנו השיעבוד עד כאן לשון התוספות. הרי לך בהדיא דחשבינן ליה לעבד אפילו כנעני מוחזק בעצמו וכל שכן עבד עברי. וכן יש להוכיחו גם מתוך לשון הראב"ד²⁶ שהרי גבי מודה בקנס כתב וז"ל והיכא דתפס מקמי הודאה ואחר כך מודה מפקינן מיניה ולא אמרינן דתפיסה דמקמי הודאה כעדים דמיא ממאי מדקאמר רבן גמליאל לרבי יהושע אי אתה יודע שטבי עבדי יצא לחרות. אמר ליה רבי יהושע אין בדבריך כלום שכבר הודית (ב"ק עד, ב). והא טבי תפסו²⁷ לפני הודאה הוה שהרי גופו אצלו היה ולא היה מחוסר גוביינא ואפי' הכי לא יצא לחירות מפני הודאה של ר"ג אלמא לאו כעדים דמיא ומפקינן מיניה עכ"ל. משמע בהדיא דס"ל דאפילו עבד כנעני חשוב כמוחזק בעצמו ולא חשבינן ליה לרבו כמוחזק בו²⁴. ואפילו הכי לא מהני מחילה אפילו בעבד עברי כדפרישית²³ מההיא דפ"ק דקדושין.

7 וכן יש לדקדק גם מתוך דברי רבנו משה מיימון שכתב בפ"ג דהלכות זכ"ה ומתנה²⁵ וז"ל הנותן מתנה לחבירו אין המקבל זוכה בו אלא באחד מן הדרכים שקנהיא²⁶ וזכה בהן במקחו אם מטלטלין רוצה ליתן לו עד שיגביה או ימשוך כו'. עד מחל לחבירו חוב שיש לו עליו או נתן הפקדון שהיה מופקד אצלו הרי זו מתנה הנקנית בדברים בלבד ואין צריך דבר אחר כמו שביארנו עכ"ל. ובלשון זה כתוב בטור ח"ה²⁶ ומדכתבו מחל לחבירו חוב או נתן הפקדון כולי. ולא כתבו מחל או נתן לחבירו חוב או פקדון כולי. משמע בהדיא דדווקא בחוב מהני מחילה דאין לו עליו אלא שיעבוד בעלמא כדפירש' לעיל אבל גבי פקדון דמונא דאיתיה בעיניה הוא צריך שיאמר לו בלשון מתנה ולא בלשון מחילה ואע"ג

חילופי גירסאות ותיקוני טעויות: (ה) צ"ל דהיינו. (ו) צ"ל רשב"ם. (ז) צ"ל ואיתנהו. (ח) צ"ל עברי. (ט) צ"ל שלך. (י) צ"ל תפוס. (יא) צ"ל שהקונה זוכה.

19. עיי' בסוף התשובה רצ"ע. 20. לא נמצא כמרדכי שלנו ע"ש בהגהות. 21. ר"מ סי' רנ ס"ק יח ורמ"א סעי' א ע"ש, וע"ע בתשובות הרמ"א סי' כא. 22. ב"י ריש סי' רמא ורמ"א סעי' ב. 23. על הרי"ף ספ"ג רכתובות הובא ברא"ש ב"ק פ"א סי' כ. 24. קצה"ח שם סק"ג ע"ש וס"י פח ס"ק ט. 25. הל' א, ב. 26. ריש סי' רמא.

קפו

שו"ת

שורש צד

מהרי"ק

שהפקדון בידי הנפקד המקבל מתנה. וכן משמע גם מלשון ראב"ן והביאו המרדכי כריש פ"ק דסנהדרין²⁷ וזה לשונו וכתב ראב"ן הא דאמרינן מחילה בב"ד הוי מחילה וכו'. עד אבל מחילה בלא בית דין זמנין דבעי קנין וזמנין לא בעי קנין והוא נחלק לשני דרכים אם מחל חוב לחבירו שיש לו עליו הן בשטר הן בעל פה מדעתו בלא פשרנים קניא הואיל והחוב ביד הלוח זכה במה שידו עד כאן לשונו. הרי דדוקא בחוב מהני מחילה ואף על גב שהלה מוחזק דומיא דלוה מדנקט אם מחל חוב וכו'. ולא נקט סתם אם מחל ממון לחבירו שיש לו בידו משלו כולי. אלא ודאי פשיטא ופשיטא דדוקא בחוב מהני מחילה דליכא אלא שעבוד בעלמא וכדפירש' לעיל. ואל תשיבני מההיא דפרק חזקת הכתים (ב"ב מא, א) רב ענן שקל בידקא בארעא אול ואהדר גודא בארעא דלאו דיליה אתא לקמיה דרב נחמן כולי. עד דהא מחיל דקא מסייע בהדאי וכו' אלמא דאי לאו דהוי מחילה בטעות הוה מהני מחילה אפילו בקרקע דפשיטא דדוקא התם דהוה קא מסייע בהדיה כדמשמע לישנא דגמרא דקאמר דקמסייע בהדאי וכולי וכדפירש שם רבנו שמואל בהדיא דכיון שסייע בהדיה כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי ומתורת חזקה גמורה היה רוצה רב ענן לזכות בקרקע ולא מכח מחילה לחודיה כדפירש שם רשב"ם, והא דקרי ליה מחילה משום שלא היתה כשאר מתנה הנתונות משום דעבד ליה ניית לנפשיה אבל הכא לא היה נותנו לו אפילו למאי דס"ד לרב ענן אי לאו משום שראה שרב ענן בנה שם הכותל והיה סוכר רב ענן שמתוך שהוקשה לו להחזיר בניין הכותל אחר משום כך מחל לו ומ"מ על יד הסיוע היה רב ענן רוצה לזכות כדפי' לעיל.

ואשר רצית לומר דהרמ"ה ס"ל כרבנו אשר מדקאמר²⁸ דהני לישני דיטול ויחזיק כו' דדוקא בש"מ מהני אלמא איכא מילתא בבריא דליכא בש"מטו והרי הגאונים²⁹ תלו טעמא למימר דמילתא דליתא בבריא ליתא בש"מ ועל זה כתבת דאין לנו לברות טעם חדש מלבנו וכולי נלע"ד דאיכא למימר אדרבה לאידך גיסא שהדי לפי דבריך איכא תרי פלוגתא הגאונים פליגי על הרמ"ה ורבינו אשר בלשון הנחה אי מהני בש"מ או לא ועוד פליגי הרמ"ה ורבינו אשר ביטול ויחזיק כו' אי מהני בבריא אי לא³⁰ כדכתב שם בעל הטור חושן המשפט דרבנו אשר פליג אהרמ"ה בהא ואומר דכ"ש דמהני בבריא וכו'. ואדרבה יש למעט המחלוקת כל עוד שנוכל ואיכא למימר דהרמ"ה ורבינו אשר פליגי בדפליגי הגאונים ורבינו אשר דמשום הכי קאמר הרמ"ה דהני לישני מהני בש"מ דוקא משום דס"ל דלשון הנחה לא מהני בש"מ. ולא קשיא ליה ליחשוב לשון הנחה דס"ל דדוקא הני לישני מהני בש"מ דשייכי בלשון מתנה קצת אבל לשון הנחה דלא משמע לשון מתנה כלל אלא שהוא מניח הנכסים ולא שיתנהו לחבירו כלל לא מהני אפילו בש"מ ומשום הכי קאמר דהני לישני לא מהני רק בש"מ כדמשמע פשט ההלכה וריהט' דגמרא דמיתתי לה גבי מתנת ש"מ בפי' מי שמת (קמת, ב) ולא מייתי להו גבי דיני דמתנת בריא. אבל רבינו אשר דחק עצמו לפי שטתו דס"ל גם לשון הנחה מהני בש"מ מה שאין כן בבריא ולכך הוצרך לומר דאע"ג דמייתי לה תלמודא גבי דיני מתנת ש"מ מ"מ ע"כ מהני גם בבריא דאי לא מהני בבריא אלא בש"מ דדוקא ונחית תלמודא לאשמעינן לישני דמהני בש"מ ולא בבריא א"כ יחשב גם לשון הנחה דמהני בש"מ ולא בבריא.

ואשר כתבת עור וז"ל ועוד איכא למימר דהאי אני מניח אינו מועיליב) בש"מ וכולי. משום דאני מניח משמע אני מניח מעכשיו וזה אין שייך בבריא דדוקא ש"מ מניח מעכשיו שהרי הוא מתחיל למות אבל בריא לא עכ"ל ח"ו) שגגה גדולה היא זו שהרי אפי' אמר הש"מ לשון המועיל בבריא מעכשיו כגון הנני נותן וכו'. וכיוצא בזה פשיטא דלא קנה עד אחר גמר מיתה דמתנת ש"מ לא קניא אלא לאחר מיתה ממש כדס"ל לרבא בפרק יש נוחלין (קלו, א) ואפילו אבי' דהוי בעי למימר דקניא עם גמר מיתה הדר ביה כדגרסין שם אמר אביי מתנת ש"מ לא קניא אלא לאחר מיתה וכבר קדמו אחריו ופריך עלה מהא דאיתמר מתנת ש"מ אימתי קנה אביי אומר עם גמר מיתה ורביה) אומר לאחר גמר מיתה ומשני דהדר ביה אביי מההיא דעם גמר מיתה ופשיטא דככל לשון מתנות קאמר ואפילו אמר ואני נותן כו' מדלא מפליג בהא כ"ש וכ"ש כשהוא אומר אני מניח דמשמע דלאחר מיתה קאמר. ואם איתא דכשואמר להניח כו' דהוי מהני משום דלאחר מיתה קאמר ה"ה כשואמר הנני מניח דכל מה שהש"מ נותן אינו נותן אלא לאחר מיתה ואפי' אומר הנני נותן וכו'. וכדפיר' וטעמא כדפירש שם רשב"ם וזה לשונו דסתם אדם הנותן ממוני לאחר מיתה אינו רוצה להוציאו מכתו עד שתגמר מיתתו עכ"ל.

ואשר חשבת דע"כ הרמ"ה לא ס"ל כדברי הגאונים מדתליטו) טעמא בהא דפרק מי שמת מילתא דאיתא בבריא וכו' אין נראה לע"ד דלעולם אימא לך דהרמ"ה ס"ל כדברי הגאונים, ודוקא לגבי לשון הנחה הביאו ראייה מההיא דמילתא דאיתא בבריא איתא בש"מ מילתא דליתא בבריא ליתא בש"מ כדי שלא נאמר דאף על גב דלשון הנחה לא משמע לשון מתנה כלל אנוה) סהדי דהאי ש"מ ניחא ליה דליקני להאי דקאמר הנני מניח וכו'. ומשום הכי הביאו ראייה דלא אזלינן בתר אומד דברים שבלבו מדאמר בפרק מי שמת (קמו, ב) דמילתא דליתא בבריא ליתא בש"מ כגון ידור פלוני בבית זה או יאכל לפירות דקל זה ואע"ג דאי הוה אמר בלישנא מעליא הוה מהני כגון תנו לו בית פלוני לדירתו או דקל פלוני לפירותיו וגם (אנו) [אנן] סהדי דבהכי ניחא ליה להאי ש"מ אפילו הכי כיון דלא אמר בלישנא דמהני כלל לא מהני אפילו בש"מ ה"נ בלשון הנחה דלא שייך בלשון מתנה כלל, אבל יטול יחזיק וכולי דשייכי קצת בלשון מתנה אף על גב דלא הוי לשון מתנה לגמרי מדלא מהני גם בבריא כדברי הרמ"ה מ"מ מהני בש"מ. ותדע שכן הוא שהרי בתשובת הגאון ר"י הלוי שכתבתי לך כבר וז"ל והיכן מצינו הנחה לשון מתנה כו'. הא אמרינן מילתא דאיתא בבריא וכולי משמע דמשום דאינו לשון מתנה כלל מדמה לה לההיא

חילומי גירסאות ותיקוני טעויות: יב) נראה דצ"ל אלא. יג) נר' דצ"ל ח"מ. יד) צ"ל ורבא. טו) צ"ל בש"מ דליכא בבריא. טז) צ"ל מדתלו. יז) צ"ל אנן.

דמיל
לא
בברי
ועל
בכה
כו'
כולי
ורוצ
מחו
מקו
נכוז
הבנ
א)
השו
ועל
יחו
מ"ו
אבי
קדו
זיל
ה"ו
היו
שה
עונ
לב
רש
טע
הע
וא
הל
תו
שו
בו
הי
מו
וו'
או
הי
יד
וד
עו
מ
ש
ח
ב
ב
-
1
2
ד

6

ידיה אינו מחול עד שיחזיר משכנו, ושיטת הריטב"א והרשב"א היא חלף שיטה ע"ש. וכיון דהמלוה מוחזק במשכון קשה להוציא נגד הרשב"א והריטב"א.

ומ"ש במדכ"י ראה דמחילה במשכון מהני מהא דאמרין פ"ק דקידושין (טו, א) לימא ליה

באפי תרי זיל שמע מינה עבד עברי

גופו קנוי, ומשמע דאי לא דגופו קנוי אע"ג דהו"ל משכון מהני מחילה וע"ש. ונראה ליישב דלא תיקשי לשיטת הרשב"א והריטב"א, משום דהתם בעבד עברי אי לא דגופו קנוי אע"ג דהו"ל עשין משכון, אין המשכון צביטו וברשותו אלא הרי הוא כמיוחד לו משכון והוא צביט הלוה, דבזה ודאי מהני מחילה כיון דהוא אצל הלוה, והתם נמי גבי עבד עברי אי לא דגופו קנוי אלא הגוף של העבד וא"כ המשכון שהוא גוף הוא אצלו ומוחזק במשכון מהני ליה מחילה וזכה העבד עברי במשכנו, אצל במשכון דחסות המלוה אע"ג דמחול לו החוב כיון דהמשכון חסות ידיה ולא יאמר שותמו לא מהני מחילה, ומש"ה אמרו בעבד עברי שגופו קנוי דאינו יוצא מיד רבו אלא בטור ודו"ק:

(א) ולשון מחילה אינו שייך אלא במעות. וז"ל מוהרי"ק סי' ז"ד

(ע"פ ג), דבר פשוט הוא כביעתא נכוחתא דלא מהני לשון מחילה במטלטלי ואימתנה בעיניהו, כי אם גבי חוב ומלוה דלהוצאה ניתנה וליח ליה עליו אלא שעבד בעלמא. ונבדלתא עליך מה עלה על דעתך להוציא מחזקת היורש בטעם זה והלא חלמוד ערוך הוא בפ"ק דקידושין דף (י"א) [ט"ו]

למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל, ומשני רבא עבד עברי גופו קנוי ליה, משמע כיון דגופו קנוי דלא מהני ביה מחילה, דדוקא למאי דס"ד מעיקרא דאין גופו קנוי ואין לו עליו אלא שעבד בעלמא הוא דשייך למימר באפי תרי זיל, אצל לא כשגופו קנוי דדמי לממון שהוא עשין דלא שייך ביה מחילה כדפרישית. ואין לומר דשאני התם שהאדם מוחזק בעבדו שהוא צביטו וברשותו הוא ומש"ה לא מהני ביה מחילה כשגופו קנוי, ולעולם נימא כשהמטלטלין ציד אחר ואמר לו בעל המטלטלין מחולין לך דמהני, שהרי ע"כ ז"ל מדברי ר"י פ"ב דגיטין (ח, א) דאדרכה דעבד חסוד מוחזק בעלמו, שהרי כתבו שם החוס' (ד"ה מפני) ז"ל, וא"ת וגט שחרור למה חיקנו צו זמן כו', עד ואור"י דחיקנו זמן דאי לא הוי ביה זמן פעמים שהוא מוכר עבדו ואח"כ יחוב לו גט שחרור בלא זמן והיה אומר העבד לרבו שני אייתי ראה ששטר מכר שלך קודם לשחרור, והעבד מוחזק בעלמו והלוקח צא להוציא ממנו השעבוד עכ"ל החוס', הרי לך בהדיא דחשבינן ליה לעבד אפילו עבד כנעני מוחזק בעלמו וכל שכן עבד עברי. וכן יש להוכיח גם מתוך לשון הראב"ד (בהשגות על הרי"ף כתובות יד, ב דפי הרי"ף) שהרי גבי מודה בקנס כתב וז"ל, והיכא דתפס מקמי הודאה ואח"כ מודה מפיקין מיניה ולא אמרינן דתפיסה

מחילה ר"ק מחילה ר"ק בחוב ולא בחפץ שחוזא בע"ז

חילת מלוה יש עליה טבול

מקמי הודאה כעדים דמיא, מדאמר רבן גמליאל לר' יהושע (ב"ק עד, ג) אי אתה יודע שטבי עבדי יאץ לחירות כו', אמר לו ר' יהושע אין בדבריך כלום שכבר הודית, והא טבי תופס לפני הודאה שהרי גופו אצלו ולא היה מוחזק גזביינא ואפ"ה לא יאץ לחירות מפני הודאה של רבן גמליאל (אלא) [אלמא] לאו

כעדים ומפיקין מיניה עכ"ל, משמע בהדיא דס"ל דאפילו עבד כנעני חסוד מוחזק בעלמו ולא חשבינן לרבו כמוחזק בו, ואפ"ה לא מהני מחילה ואפילו בעבד עברי דלהוכיחי מפ"ק דקידושין, וכן יש לדקדק גם מתוך דברי הרמב"ם (פי"ג מוכה ה"א ב') כו' ובלשון ה"ה כתב בטור חו"מ (סימן רמ"א סעיף א"ד), ומדכתבו מחל לחבירו חוב או נתן הפקדון משמע

בהדיא דדוקא בחוב מהני מחילה דאין עליו אלא שעבד בעלמא כדפרישית, אצל גבי פקדון דממונא דאיתא בעינא הוא כריך שיאמר לו בלשון מחנה ולא בלשון מחילה, ואעפ"י שהפקדון ציד הנפקד המקבל הוא עכ"ל מוהרי"ק. והנה בעיקר הדין דכריו צרוין עלי

גמנוס וכמ"ש דכן נראה מלשון הרמב"ם והטור שכתבו גבי חוב מחל וגבי פקדון נתן. אמנם נראה שהביא מהך דעבד עברי, בעני"ד לא ירדמי לסוף דעתו הרמה, דלפי דבריו שכתב בטעמא דעבד עברי גופו קנוי לא מהני מחילה משום דהוא ממון עשין, ותמה אני על עממי נהי דלשון מחילה בדבר שהוא עשין [לא מהני] אצל לשון מחנה ודאי מהני אפילו גבי פקדון, א"כ יאמר לו לשון מחנה הרי את לעצמך ולשון שותפו דבר ששטר שחרור יאמר לו בעל פה כיון דלדעת מוהרי"ק העבד מוחזק בעלמו, וכבר

כתבו חוס' פרק השולח (גיטין). דף (מ"ג) [ל"ח] (ע"א ד"ה המפקיד עבדו) גבי מפקיד עבדו דהא דפריך ולימא ליה באפי תרי זיל, היינו דאוחו הלשון שכחצ בשטר יאמר לו בעל פה וע"ש, וא"כ כיון דלשון שטר הוא נמי הרי את לעצמך הרי את קנוי לך יאמר אוחו בעל פה. אלא ודאי טעמא דעבד עברי גופו קנוי היינו משום דהוא ברשות רבו ממש ואינו יוצא מרשותו אלא בשטר, ואפילו בשטר אינו יוצא אלא משום דגיטו וידו צאין כאחד וכמו שאמרו ריש פרק הורק (סס ע"ג)

ומה שהוכיח מוהרי"ק דאפילו עבד כנעני חסוד מוחזק בעלמו חמוה, דהא עבד כנעני הרי הוא לאדון כמו שורו ושמורו ואין הוא מוחזק בעלמו נגד אדונו, והא דכתבו חוס' בפ"ב דגיטין במוכר עבדו וכחצ שטר שחרור בלא זמן ויאמר העבד שחרורו קדים לפי שהוא מוחזק בעלמו, התם ודאי כיון דלדברי העבד כבר יאץ מרשות רבו ע"י שחרור, וחוקת מרא קמא לא שייך ביה כיון דכבר יאץ מרשות רבו ראשון ממה נפשך או ע"י שחרור או ע"י מכירה לשני, א"כ כיון שהעבד מוחזק ואומר דכבר יאץ מרבו ראשון קודם המכירה ודאי לא ישמעבד לשני מספק, אצל היכא דליכא ספיקא אלא דמשחרר אותו דבברים א"כ לא יאץ מרשות רבו כלל בדברים כיון

אם עבד חסוד מוחזק בעלמו

הקדמת מגיד משנה להלכות טוען ונמען

פ"א ביאר הרב דין כופר בכל או מודה מקלה :
פ"ב ביאר הרב דין חסוד על השבועה שאין משביעין אותו ודין שמיים השודין :
פ"ג ביאר הרב דין שיעור סטעם והסכירה ודין הודאה מעין הטעם :
פ"ד ביאר הרב שאין מודה מקלה חייב עד שיטעון דבר שבמדה ובשמשקל ובשמיין ודין משיב אבדה בסודאמו ודין מודה מקלה והשאר אמר איני יודע ודין מחוייב שבועה ואין יכול לישבע וכל כיוצא בזה :
פ"ה ביאר הרב כל הדברים שאין משביעין ענין הקורה כגון קרקעות ועבדים ובשרות והקדשות ודין טענו כלים עם אחד מאלו הדברים ושהין משביעין על טענת חכם שטעה וקפן :
פ"ו ביאר הרב דין הוחזק כספר בטענהו או לא הוחזק כספר ודין מטעה אפי כן ושאלין אלם עשוי להשביע עלמו וכו' :
פ"ז ביאר הרב דין הודאה ובהלמוד קארי ליה אודיהה ודין נתייב ממון או שבועה ולווכו כ"ד על כך ואמרו לא קן לו או השבע לו ואמר פרעתי או לשבעתי ואין טוען וחוזר וטוען :
פ"ח ביאר הרב דין חוקה במטלטלין :
פ"ט ביאר הרב דין אומן שאין לו חוקה ודין יא מניה חזירו וכלים עמויין ההם

כספיו ודין אומר אלך ואכרוה דקל פלוני או לוכל פירות שדה ללא חקיף אינם דגול ואכל דלהו דליות ודין פנים אוחזין בטלית או רוכבין ע"ג בהמה :
פ"י ביאר הרב שהודרות אין להן חוקה ודין פנים חלוקין על פסיים :
פ"יא ביאר הרב דין חוקה הקרקעות ודין המחאה :
פ"יב ביאר הרב דין אכילה שני חוקה וכמה הם שני חוקה ודין מחזיק בדבר אחר שלא הוחזק בכל :
פ"יג ביאר הרב דין הלו שאין להם חוקה כגון האומנין והשופטין :
פ"יד ביאר הרב לטו שאין אכילתן כלים אם הביאו עדים ששכרו להם ראייתן ודין העכו"ם שאין אכילתו ראייה ודין בורה שאין מחזיקין בנכסיו ודין חוקה בנכסי אשת איש ודין חוקה שאין עמה טענה ודין כל מחמת יבוסה :
פ"טו ביאר הרב דין עורר על השדה והמחזיק יש לו שכרו ודין אימתי עדי חוקה מוצרפין לעדום או אין מוצרפין ודין זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ודין הלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו :
פ"טז ביאר הרב דין עורר על השטר והוא המוס עליה עד או עשאה סימן לאמר ודין עורר על השדה ואחר הביא עדים שאכלה שני חוקה או הביא שני עדים וכל שם שאבדו לעטון טענת שקר לעוות הדין כמו שאמרנו מורה מדבר שקר חלקה :

הלכות טוען ונמען

מצות עשה אחת היא והיא דין טוען ומודה או כופר :

וביאור מצוה זו בפרקים אלו :

מגיד משנה פרק ראשון מגיד משנה

פרק א א הטוען את חבירו במטלטלין והודה לו במקצת הרי זה משלם מה שהודה בו ונשבע על השאר מן [א] התורה שנאמר אשר יאמר כי הוא זה . וכן אם כפר בכל ואומר לא היו דברים מעולם ועד אחד מעיד [שהוא חייב לו] הרי זה נשבע מן התורה . ומפי [ג] השמועה למדו שכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד [ג] מחייבו שבועה . וכן למדו מפי השמועה שער אחד לכל עין ולכל חמאת אינו קם אבל קם [ג] הוא לשבועה : **ב** אין לך מחוייב שבועה מן התורה הוצ' משלשה . מי שהודה במקצת המטלטלין . ומי שחייבו עד אחד . והשומר . שהרי נאמר בשומר שבועת ה' תהיה בין שניהם . וכבר ביארנו שבועת השומרין בהלכות שכירות . וכל אחד מן השלשה נשבע ונפטר מלשלם . אבל כל הנשבעין [ג] ונוטלין כגון שכיר ונחבל ופוגם את שטריו וכיוצא בו . וכן כל הנשבעין במענת ספק כגון השותפין והארסיין כולן נשבעין בתקנת חכמים . וכל אלו השבועות אע"פ שהן מדברי סופרים הרי הן כעין של תורה [ג] בנקיטת הפץ [ג] הטוען ממטלטלין על חבירו וכפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם . או שהודה במקצת ונתנו מיד ואמר אין לך בידי אלא זה [ג] והילך . או שאמר אמת שהיה לך אצלי אבל מחלת לי או נתת לי או מכרת לי או החזרתי לך או שטענו חטים והודה לו בשעורים בכל אלו פטור משבועת התורה .

בטענת ספק שבועתן מדבריהם : וכל אלו השבועות וכו' . זה מוכיח מכל הנלווים ז"ל שבועת המסנה היא כעין שבועת התורה בנקיטת הפץ ושכיסו אחד לכן וכן כחוב ג הטוען ממטלטלין על חבירו וכפר וכו' . כופר בכל מפורש במשנה פרק שבועות הדייטין (דף ל"ח) שהוא כבוד משבועת התורה ודין מודה במקלה ולומר הילך הוא מחלוקת בגמרא פ"ק דבבא מציעא (דף ג' ד') ופסקו בהלכות פרק שבועת הדייטין כרב ששה דאמר הילך פטור . ומ"ש רבינו הו' שאמר אמת שהיה לך אצלי וכו' מפורש בהרבה מקומות שכל טענה

פרק א א הטוען את חבירו במטלטלין והודה לו במקצת הרי זה משלם מה שהודה בו ונשבע על השאר מן [א] התורה שנאמר אשר יאמר כי הוא זה . וכן אם כפר בכל ואומר לא היו דברים מעולם ועד אחד מעיד [שהוא חייב לו] הרי זה נשבע מן התורה . ומפי [ג] השמועה למדו שכל מקום ששנים מחייבין אותו ממון אחד [ג] מחייבו שבועה . וכן למדו מפי השמועה שער אחד לכל עין ולכל חמאת אינו קם אבל קם [ג] הוא לשבועה : **ב** אין לך מחוייב שבועה מן התורה הוצ' משלשה . מי שהודה במקצת המטלטלין . ומי שחייבו עד אחד . והשומר . שהרי נאמר בשומר שבועת ה' תהיה בין שניהם . וכבר ביארנו שבועת השומרין בהלכות שכירות . וכל אחד מן השלשה נשבע ונפטר מלשלם . אבל כל הנשבעין [ג] ונוטלין כגון שכיר ונחבל ופוגם את שטריו וכיוצא בו . וכן כל הנשבעין במענת ספק כגון השותפין והארסיין כולן נשבעין בתקנת חכמים . וכל אלו השבועות אע"פ שהן מדברי סופרים הרי הן כעין של תורה [ג] בנקיטת הפץ [ג] הטוען ממטלטלין על חבירו וכפר בכל ואמר לא היו דברים מעולם . או שהודה במקצת ונתנו מיד ואמר אין לך בידי אלא זה [ג] והילך . או שאמר אמת שהיה לך אצלי אבל מחלת לי או נתת לי או מכרת לי או החזרתי לך או שטענו חטים והודה לו בשעורים בכל אלו פטור משבועת התורה .

א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :
 א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :

משנה למלך לחם משנה

פרק א ב הרי הן כעין של חורה בנקיטת הפץ . הריב"ש ז"ל בסיון תל"ז כתב ושבועה דרכין אינה לא בטעם ולא בכח ולא נקוטת הפץ וכן כתב רש"י בניטין פרק השולח (דף ל"ה) והימה מה שהביא מפרק השולח וכלה משם דכתיב נקיטת הפץ וכו' והימה מה שהביא מפרק השולח וכלה משם שם כתב על רבינו דכופר דשבועה דכתיב הו' בטעם או בכח ולא נקיטת הפץ ולא הודו לו וגם זה קשה דכתיבו לא כתב אלא נבי שבועת סיסה דוקא ולי מירייה התם הריב"ש

א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :
 א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :

פרק א א הטוען את חבירו במטלטלין מ' עד אכל קם הוא לשבועה . פ"ק דמאילת (דף ג' ד') ופרק ג' דהכותוב ובשבועות פרק שבועת הדייטין (דף ל"ה) ונטיטין פרק הניקין ובמטלטלין כי הוא זה עד שידע בנקיטת : אין לך מחוייב שבועה מן התורה עד בהלכות שכירות . עקר הכלל בשבועות פרק כל שבועות (דף מ"ד) והבואור ס' א' : וכל אחר משלשין בו' עד בנקיטת הפץ . ס' כל הנשבעין : הטוען ממטלטלין את חבירו עד כהל' שבועות . פ"ק דמאילת (דף ד') ובשבתות פרק שבועות

הנהגות מייבנות [א] הקשה הר"י מקורב"ל דאמר בגמ' פשוט דשיעבודא דאורייתא והוא נשבע במורה מקצת הא כפירה שיעבוד קרקעות הוא וי"ל כשאין לו קרקע ללוה הו"ס' ה' הכותב ופ"ק דב"מ ופ"ק דקידושין תירץ כגון שמהל לו השיעבוד ע"כ : [ג] עיין רש"י בהלכות עדות : [ג] אומר ר"ת כי היכי דער אחר מחייבו שבועה ה"כ פטורו משבועת דאם אמר סנה לי בידך והלה אומר פרעתוך בפני פלוני פטור משבועה וליהא דברושלמי אמר אימא ש"ח חייב בשבועה כוסין דליכא עדים אבל אימא עדים דלא פשע פטור אף משבועה משמע אבל בער אחר חייב שבועה ע"כ ס"ה וכן סורי רבינו מאיר מוסק חמיר כר"ה ועיין בסיון ז' ובסיון ס"א : [ד] עיין רש"י בהלכות עדות : [ס] בפרק האשה שנמלו המוציא הוצאות על נכסי אשתו כו' עד יושבע כמה הוציא ויטול פ"ח מיהא שמעינן כל היכא רהאי ידע והאי לא ידע משתבע האי דידע ושקיל ועיין בהלכות אישות פ' כ"ג ע"כ : [ו] בירושלמי רבתובת גרסינן אמר ר' יוירא כולן כעין שבועת התורה ידרו להן : [ז] כרב ששת ראמר הילך פטור בפק' דב"ס ודלא כרבי חיאי ראמר חייב וכן מסקו התוס' וכן פ"ח מרפיר בפרק השואל גבי זה אומר גדול זה אומר קטן ישבע המוכר ופירך אמאי חא מה שטענו כו' ועוד הילך הוא פירוש והיה לו להיות פטור והי"ג משמע לעיל מינה וכן ס"ח וכן פירש ר"י אלפס וראב"ן וראב"ה ודלא כפסר המקצועות שפסק בשם רב עמרם דלא כרב ששת וכן רב האי וכן במהרורא בתרא דר"ה

א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :
 א טעמ' כו' זו וכו' עד סוף עין סס :

משפטים. הלכות טוען ונטען פ"א

מציד משנה

פניה שסובר עמו מן הכל הוא פסוק משפטים ה' ונמסרה המצוה לך פסוק. ודין טען היום והודע לו בשפטים משנה שם פסק כפסח מה' וכן מורה גמרא: אבל חכמי הגמרא וכו'. שם (דף מ"ג) על הפסוק שפסח מה' וכו' נידון פסוק א"ל נחמן ומשפטים אומר שפסח היום וקיימא לן הכי כמובא בגמרא ולא כיון הקטו שפסח היום כ"ס כפסח התקום שפסח היום וכן מורה גמרא שם דלכ"ל ל"ס נטען החזקה שהוא הינו שפסח היום וכו' לומר כלאמר ה"ק לו כמורה בשפטים שהוא פסוק כפי זה דבר זה פסוק:

ד כל מי שנתחייב שפסח וכו'. שם גדלויותא נחתיק לנכסיה ומדברי רבינו ר"ח שאלו הנחשט יכול להקט שפסח שהוא חייב מן הסוד על התובע [וספק זה המלחט נהגות הרב סלפסבי שם ב"ש שפסח הדיינים ובסנהדרין פ' זה נזכר וכוונתו פרק נהמה המקשה] וכן פסקו הגאונים ז"ל דלית הלכתא כמר בר רב אשי דלמך גדלויותא מפיקין שפסח: ויש לו להחריש וכו'. כבר נכתבו דברים אחרים שפסח שכל מקום שזכר דברי רבינו חכם פסח הוא מקשה הגאונים ז"ל: אבל מי שנתחייב וכו'. שם במורה למרו דברכין מפיקין שפסח אבל פירשו הגאונים ז"ל שלא אמרו אלא בשפסח היום אלא בשפסח היום מן המסקין אחר וכו' וכו' מ"ס רבינו וכן פסקו ק"ח מן הגאונים ז"ל: ודבריו רבינו פסח אחר התובע וכו'. זו סברה נכונה בשפסח שהרי זה שאלו שפסח וטעם שם ר"ח לפסוק דיע ולהיות כפסח מוצעין שהנחשט נכע דלע דיע ופסק נראה שהנחשט נידון ודאי דלא נרע משאר חובכין וכו' חזר דיון כדון כהנע חביב שפסח נכע כשם היום ודיון כמורה וכו' רבינו מורה הלוי ז"ל ועיקר:

אבל חכמי הגמרא תקנו שישבע הנתבע בכל אלו שבועת [מ] היסת ויפטר. ואינה כעין של תורה לפי שאין בהן נקיטת חפץ. וכבר ביארנו דרך שבועת של תורה ודרך שבועת היסת בהלכות שבועות: ד כל מי שנתחייב שבועה מן התורה הרי זה נשבע ונפטר. ואם לא רצה להשבע יורדין לנכסיו ונובין מהם כל מה שתבע חבריו עליו. שהרי התובע אומר לו איני זו מדון תורה או השבע או הן [פ] לי. ויש לו להחריש על מי

פ"א ד כל מי שנתחייב שפסח מן הסוד וכו' אבל מי שנתחייב שפסח מדבריהם וכו'. קשה לי דמחשע מדברי רבינו אלס דמפיקין בק"ח שפסח משפטים המסנה דהא נכשט ומוטע לא שייך אלא בשפסח המסנה ומחשע מדבריו דמחשע דלון מסכין משום דמפיקין ומוטעין הא חייב דלון מסכין ומוטעין אפילו בשפסח המסנה מהפיקין והדר קמי ולין לך שפסח שפסח אלא שפסח היסת

שמען עליו דבר שאינו [י] כן ונותן. אבל מי [כ] שנתחייב שבועה מדבריהן אם היה מן הנשבעין ונטולין אינו יכול להפך את [ג] השבועה שהרי הנתבע אומר לו השבע וטול כמו שתקנו לך. ואם לא רצה להשבע ילך לו. [ט] והורו רבתי שאם אמר התובע איני רוצה בתקנה זו שתקנו לי חכמים אלא הריני כשאר התובעים הרי זה משביע את הנתבע היסת. ואם רצה להפכה על התובע מחייבין את התובע להשבע או ילך לו: ה' יהיה מחייב שבועה מדבריהם מן הנשבעין ונפטרין כגון הנשבעין על מענת ספק או מן הנשבעין היסת ולא רצה להשבע משמתין אותו שלשים יום אם לא בא ולא תבע נידוין מלקין אותו מכת מרדות. וכל מי שחלה עליו שמתא שלשים יום מכין אותו מכת מרדות ואחר כך מתירין נדויו. [פ] ואין יורדין לנכסיו לפי שאינו מחייב שבועה מן התורה: ו כל המחייב שבועת היסת אם רצה להפוך השבועה על התובע הרי התובע נשבע היסת ונטול מחבריו. ואין לך מי שנשבע היסת ונטול מחבריו [ג] אלא זה שנתחייב עליו שבועת היסת. ואין לך שבועה שתהפך אלא שבועת היסת בלבד. אבל שבועה של תורה או של

דבריהם שהיא כעין של תורה אין הופכין שבועתן: * אין משביעין שבועת היסת אלא על מענת ודאי אבל

א זוח"מ כ"ו סו: ב מור"ם סמ"ג פסין לו: ג טור שם וכו' פ"ח סמ"ג סו: זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

לחם משנה

דכיהסת מהפיקין דלון לשפוטם לתקלה הנחשט ונכענת ספק ליהא סוף דלון יהקך אלס חכמו טענו ספק וכל זה עושים כדי לזקוקו ממנה וכמו שכתב הר"ן ז"ל דשאלו לזקוקו ממנה מפיקין ממנה: ז אין משביעין שפסח היסת וכו'. כהנע בהשפוט חל"ס בזה אינו מודה לו כי היא טענת כרי ועל זה אמר ר"ח. בפרק שפסח הדיינים (דף ל"ח) אמרו שם במשנה אבל נכענין לקטן ולזקוקו נמורה (שם פ"ג) כד"ל בן יעקב שחמך שפסחים שחם נכע על טענה עמו וכו' והקטו שם ע"ג ומי מליח מוקפת לה כד"ל בן יעקב בה קחית ריפא מנה לנכס בידך ה"ן לך נידוין אלא חכמים דיוני פטור משני שמיכי לבדו הוא ומיכרו סתם דלא אמר כרי לי ע"כ. ופירוש רבינו לפי שהיה הוא דלפניו רכ"ח בלומר יודע אני ודאי שפסח חייב לנכס מנה משני שפסח הדין לו בשפסח מנה וכל סוגי כלאמר כך ליה לי אלא דהא ודאי טענת שפסח חייב לנכס ודאי דלבר מהיהא דזה אחי כמו שהקשה הרמב"ן להראש"ד הנהגה דברי הר"ן ז"ל. א"י סוגי בלומר

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

נהגות מיימוניות

ד"ח דללקטן ב"ד ועיין בסיון פ"ו ע"כ: [ח] הנה דעתו כלישנא קמא דפרק שבועת הדיינים דששני הא דאמר רב נחמן משביעין שבועת היסת וכו' אמילו כי ליהא דררא דסבונא וכן דעת ר"י וכן שפסח ב"ד דב"ש שפסח דברי רב נחמן ארישא וכן דקדק ששם רב אלפס אבל רב האי ור"ח מוסקין כרב הכיבא וימקל שאינו חייב שבועת היסת אלא אם יש שם דררא דסבונא דמתייב דרב נחמן אסיא מנה לי בידך אמר ליה הן למיח אמר תנהו לי נתתיו לך פסוק וכו' והא דפ"ק דב"ש שפסח דברי רב נחמן ארישא ראש הדבר הוכיח על דרך רמז ופ"ח פסק רב האי שאף אם אין שם דררא דסבונא שכומר הכל משמתין ליה אם לא יורה האמת שיהא בשמתא נב ר"ח לא היה מוחה בדיינים אם היו משביעין אותו דעכשו כל בתי דינים נהגו להשביע ע"כ ס"ח ועיין בתשובה ל"ז. שוב ראיתי בתשובת סורי רבינו זצ"ל שר"ח חזר בו בסוף ימיו: [י] ואינו יכול להפך השבועה על התובע ואין הלכה כמר בר רב אשי שאומר שם דבראוייתא כפיקין שבועה וכן כתב בתשובות קדמוניות של גאונים ובסדר הגאונים ואם ראית כתב רבינו יוסף מ"ע הלכה כמר בר רב אשי בכל החלמוד בר מוסקין שבועה בפרק שבועת הדיינים ואדויתא בפרק זה בורר וכן פסק בערוך וכן פ"ח ב"ש בהמה התקשה מ"ח

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

ה ה היה מחייב שפסח וכו'. שם מורה לדברי חכמים שפסח דרנבן לא נחתיק לנכסיה אלא משמתין ליה עד דמטי גדיה מנדקין ליה ושקיק ליה ומפסח שם שמתין לו נדויו אחר כן כמ"ס רבינו: ר כל המחייב שבועת היסת וכו'. וזה מה שאלמרו שם בדברין מפיקין שפסח והוא בשפסח היסת כמו שכתבנו למעלה ופסק סוף הוא לפי שפסח ו קלה ויש זה חכמים זה הנתבע שאם רצה להפכה על החובע הרשות נידו. ומ"ס רבינו ולין לך מי שנתבע היסת ונטול מחבריו אלא זה הוא דברי רבי אכן מונע ז"ל ודברים נכונים הם: זה דבר מוכרח מכל הפוסקים ז"ל ודקדקו כן ממה שכתבונו הכיח דבר נחמן דלמך ומשפטים אומר שפסח היום מלי שפסח חוקה ה"ן אדם חובע חל"ס יש לו אלא כפסח שפסח כרי היא בדוקא וכן הדין שהרי חף מורה מקלח שפסח מן החוקים אינו נכע בשפסח שפסח חל"ס וכו' ועל זה אמר ר"ח בן יעקב פסחים פ"ח נכע על מענת עמו שפסח חל"ס

חדושי הרמב"ן השלם

לחוד ולשון חכמים לחוד. ולא מיחזור, דאם איתא דבלשון תורה אחר ולא יבם, הוה לן למימר גבי כתובה, לא ניתנה כתובה לגבות מחיים דיבם, דאחר ולא יבם, לפי שיד בעל השטר על התחתונה, וכל שכן למידרש בלשון תורה. ואפשר לי לפרש דהא דאמרינן הכא חדא דיבם לא איקרי אחר, במקום זה קאמר, לפי שהתורה באה להפחידו לחזור (ו) פן ימות הוא [במלחמה] ואיש אחר יקח את אשתו, ואי יבם קאמר, היא הנותנת לו שלא יחזור, שאם (גם יקח) ימות ויבם ייבם] את אשתו לא ימחה שמו, והוה ליה למימר פן ימות במלחמה ותו לא. אלא ודאי אין אחר הכתוב כאן יבם.

דף יד ע"א. [מדפוס ראשון - לכדקתני רב (ו) שמואל בר יהודה בית דין של ישראל ולא בית דין של גרים. איכא דקשיא ליה תיפוק לי משום דכתיב מקרב אחיך תשים עליך מלך (דברים י, טו) כל משימות שאתה משים עליך לא יהיו אלא מקרב אחיך (ינמות מה, ז). לא תיקשי, דאפילו דאמו מישראל קאמרינן, ואי משום [מקרב] אחיך, כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינא ביה. והכי קאמרינן ביבמות (קנ, ה) ולענין חליצה עד שיהו אביו ואמו מישראל, מאי טעמא, תרי (קרא) [ישראל] כתיבי (ישראל), כלומר חד לרבווי הדיוטות וחד למעוטי גרים, מדאיצטריך מיעוטא לגרים ש"מ אפילו אמו מישראל, דאי לא, תיפוק ליה משום דבעי מקרב אחיך. ורש"י ז"ל גורס שם מאי טעמא בישראל כתיב. ופירש משום דבישראל משמע מכל צדדיו, דאי משום מקרב אחיך, דוקא בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות אפילו בן גר וגירת כשר, וחליצה כדיני ממונות דמי שהרי היא בשלשה הדיוטות. כך פירש שם רש"י ז"ל. וכבר פירשתי [ו] בארוכה בפרק החולץ (ינמות מה, ז ד"ה כיון) לדעתו ולדעת הר"ף ז"ל. ונוסחי דכתיב בהו ולא בית דין של גוים, שיבוש הוא, דמואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם (שמות כה, ה) נפקא ולא לפני גוים (גיטין פה, ז). ובפרק מצות חליצה (ינמות קא, ז) מפורש דאמר [ר' שמואל בר] (ר' יהודה (בר שמואל) התם תנינא ולא ב"ד של גרים ואנא גר אנא.]

[מדפוס ראשון - דכתיב ביה גורל וחוקה. מפורש במסכת חולין (כד, ה).]

ע"ב. מתני' וקונה את עצמו בשנים וביובל ובגרעון כסף. אי קשיא וניתני נמי שטר, שקונה את עצמו בשטר שחרור כדתינא בגמרא (טו, ה). וא"ת תנא דמתניתין סבירא ליה עבד עברי אין גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו גרעונו מחול. אי אפשר, מדאמרינן בפרק הגזול ומאכיל (צ"ק ק"ג, ז) [רבא לטעמיה] דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי ולקמן בפירקין נמי אמרינן הכי, ואי מתניתין סברה אין גופו קנוי, מנא לך דרבא סבר שגופו קנוי, שאף על פי שאמר בברייתא זאת אומרת, לפירושא קאמר ולאן משום דס"ל הכי, ואדרבא הוה

[מדפוס ראשון - גמ' הואיל וכל קנינו בכסף. פירש רש"י שלא נאמרה בו משיכה במטלטלין אלא בישראל דכתיב ביה (ויקרא כה, יד) מיד עמיתך עד שימושך מיד ליד (כלא"י ז"מ מ, ז). ור"ת ז"ל הקשה, הא קיימא לן כרבי יוחנן (סס) דאמר מעות קונות [ו] דריש לעמיתך מעות קונות הא לגוי במשיכה. תו קשיא ליה הא דאמרינן [ב]פרק השולח (גיטין לה, ה) גוי ישראל מנין שקונה בחזקה שנאמר (נמדנר כה, ה) וישב ממנו שבי. ופירש דה"ק. כל קנינו של גוי בעבד עברי אינו אלא כסף, שאין שטר קונה בגוי, (דמהימנא) [דמהיכא] גמר לה מאמה העבריה ואמה העבריה בגוי ליתא דלאו בר ייעוד הוא. ואפי' למאן דאמר מוכרה לקרובים, שאני התם משום דבעלמא בני ייעוד נינהו. ועוד דאמר רחמנא מה אחרת מיקניא בשטר אף זו (כלא"י לקמן טו, ה), ואחרת בגוי ליתא שאין קידושין לגוי. ועוד שאין מייחדין לו ערוה. הילכך אינו קונה עבד עברי בשטר. ומשיכה בעבד עברי אף בישראל ליתא. וא"ת בחזקה. אין גוי קונה ישראל בחזקה אלא במלחמה, כדכתיב (נמדנר כה, ה) וישב ממנו שבי, ולא גוי גוי, דהא (אמרינן) [גלג' - דאמרינן] (גיטין לה, ה) עמון ומואב טהרו בסיחון, מלחמה [והוות]. תדע שהרי אף קרקע קנוי ואעפ"י שאינה נגזלת. נמצאתן] (ה) אומר כל קנינו בעבד עברי בכסף.

ול"נ דחזקה בגוי (בחזקה) [כחזקה] בישראל ואינו קונה אלא בכנעני(ה), דכתיב (ויקרא כה, מו) [והתנחלתם אותם - גו], אותם בחזקה ולא אחר בחזקה [הג' - כדאיתא] לקמן (טו, ה). וגוי ישראל דקאמר בפרק השולח (גיטין לה, ה), היינו עבד כנעני. וכן וישב ממנו שבי, אמרו רבותינו (גיטין סס) שפחה אחת היתה, והכי משמע להו, וישב ממנו שבי שהיתה בידם של ישראל.

ואפשר לפרש כפרש"י ז"ל ואליבא דריש לקיש (ז"מ מ, ז). ואע"ג דלית הילכתא כוותיה, מקשינן אליבא דידיה סתם, וה"ק, הואיל וכסף קונה לו בכל דבר בין בקרקע בין במטלטלין, קונה לו אף בעבדים. כי ההיא דאמרינן בפרק האשה שנתארמלה (כמונז טו, ז), וכיון דרוב נשים בתולות נשאות כי לא אתו עדים מאי הוי, כלומר נזיל בתר רובא, ואע"ג דקיימא לן כדשמואל דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב (כלא"י ז"ב ז"ב, ז), מקשינן לה התם אליבא דרב דאמר הולכין בממון אחר הרוב כדאיתא בפרק המוכר פירות (סס). ולקמן (בפירקין) [הג' - במכילתין (ה, ה)], את וחמור, הוא קושיא אליבא דחד. והרבה כיוצא בהן.]

מלמד שמגרעת] פדיונה ויוצאה. פירש רש"י, כיון שמגרעת] פדיונה ויוצאה מסתמא בכסף קנאה. ואינו מחזור, דאימא דקניה בשטר ונתן בה כסף בתורת דמים ומדמיה מגרעת ויוצאה. לפיכך פירש רבינו תם ז"ל שכשם שקונה את עצמה בכסף כך נקנית בכסף. ובדין הוא דמצי למימר [אמר קרא] (מ)אם אחרת מה אחרת נקנית בכסף אף זו נקנית בכסף, אלא הא

קידושין יג, ב - טז, א

בלחוד איצטריך אלא לגופיה ללמד שמגרעת מפדיונה ויוצאה.

יליף שכיר (ו) שכיר. אי קשיא ונליף שכיר שכיר מה נמכר לישראל נקנה בשטר אף של זה (נ"א - של גוי) נקנה בשטר. כבר פירשתי (לעיל ד"ה גמ' הו"ל), שכיון דאמה העבריה מאחרת [נ"א - דמאמה העבריה ומאחרת] נפקא לן [והוא] [וגוין] ליתיה באחרת ולא באמה העבריה, לא אפשר כן. וכן אתה אומר למאי דאמרינן וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון, ולא אמרינן וילמד תחתון מעליון לקנות בשטר.

דף טו ע"א. ואידך בעלמא נמי לא סבירא לן [נ"א - נמי סבירא לן] כר' נתן. תמיהא לי ולימא (אמאי סבירא לן) [מדסבירא ליה] כר' נתן אף בזו (ו)לפיכך דדש תנא קמא לו ולא למוכר עצמו. איכא למימר אי סבירא ליה הכי, עדיף ליה למידרש לו ולא לבעל חובו דהוי מיעוטא בדידיה [נ"א - בהדיא] ומקיימא ביה גזירה שוה דשכיר שכיר, מלמידרש לו ולא למוכר עצמו דמיעוטא לאחר ומבטלה מיניה גזירה שוה. ומיהו אפשר דר' נתן סבר לה כתיב דדריש לו ולא למוכר עצמו, וס"ל לו ואפילו לבי"ח מדסבירא לן בעלמא הכי. תדע דהא קיימא לן כר' נתן, דאמוראי סברי הכי במסכת כתובות (יט, ה) ובמסכת פסחים בפרק כל שעה (ה, ה) [ובמקומות אחרים], וליכא לאוקמה כר' אליעזר, דשמותי הוא (כלא"י נ"ב ז, ז) ויחידאה הוא.

הא אין הכתוב מדבר אלא בנרצע וכו', מאי משמע. יש מפרשים נימא איפכא, ושב אל משפחתו בנרצע, ושבתם איש אל אחוזתו במכרוהו בית דין. וקשיא לי, מכירה (ו) [נמין] דבר שנוהג באיש ואינו נוהג באשה הוא, דהא אינה נמכרת בגניבתה. וניחא ליה מכירה נמי איתא באשה, ובע"כ נמי דומיא דמכירת ב"ד איתא בה שהרי אב מוכרה, אבל רציעה ליתיה באשה כלל. ולא מיחזור לן האי פירושא, דמאי נפקא לן [מינה] אי (מפיק) [מפיק] לה, מי"מ חד למכרוהו בית דין וחד לנרצע.

אלא הכי משמע פירושו, מאי משמע דקרא בעבד עברי כתיב, אימא בשדה אחוזה כתיב כפשטיה דקרא, ואי מייתר לך דריש ליה לרבווי מילי [נ"א - מידין] בשדה אחוזה, אבל נרצע אימא נקנסיה ולא ליפוק כלל דכתיב בקרא [נ"א - דכתיב בהדיא] לעולם. ומפרקינן איזהו דבר הנוהג באיש [ואינו נוהג באשה], ע"כ רציעה.

דף טז ע"א. הקישה הכתוב לאחרת. אי קשיא, ונימא נמי ומה זו נקנית בכסף אף אחרת נקנית בכסף, קיחה [קיחה] ואין כסף למה לי. ואיכא למימר א"כ נימא [אין] מה זו יוצאה בכסף אף אחרת תצא, ואם אינה יוצאה [ד]מיעטה רחמנא, אף לענין קנינה (ו)אין ללמוד זו מזו. ואי קשיא תינה אמה

(דהגן) דלעיל אקשינן, והשתא אסיקנא] דכולהו דרשי שכיר שכיר. והא (דאקשינן) [דאמרינן] שטר היה ליה לרבווי שכן מוציא בבת ישראל, ולא אמרוי] שכן קונה בבת ישראל דהוה ליה אישות והכנסה מאישות והכנסה, משום דשטר קידושין קונהו כתובו, לפיכך ריבו אותו מגט שהמקנה כתבו, דומיא דשטר אמה העבריה שהאב כתבו, וה"ק, מסתברא שטר כיוצא בזה הוה ליה לרבווי שכן מוציא בבת ישראל.

זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול. י"מ דהכי קאמר, עבד עברי גופו קנוי לגבי הרב שמחל על גרעונו שאינו מחול, אבל לא שיהא גופו קנוי למילי אחרני, שהרי אין ידו רבו במציאה ובעירוב ופדיון מעשר כדאיתא במציעא (יב, ה). ותימה הוא היכן מצינו קנין מעשה ידיו שאינו יוצא במחילה בלא שטר שאפילו כנעני צריך טבילה ואם קדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו בן חורין (כלא"י ינמות מה, ז).

7 אבל כך נראה לי. דכיון דשני קנינין הן בעבדות, אחד קנין ממון והוא קנין דמעשה ידיו ואחד קנין איסור שהוא אוסרו בבת ישראל ופוטרו ממקצת מצוות, וקנין הגוף הזה הוא [המצריכו] גט חירות ואינו נפקע בדיבור, דומה לקנין אישות שהוא צריך גט להתירו, וממנו הוא למד. לפיכך אמרו שאף עבד עברי יש לרבו בו קנין איסור, שהרי מתירו בשפחה כנענית, ואין קנין איסור נפקע בלא גט בין באישות בין בעבדות. הילכך הרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול אלא הוה ליה כמפקיר עבדו שצריך גט שחרור (כלא"י סס). וכן קנין הגוף שאמור בפרק השולח (גיטין לה, ז) על זה הדרך הוא, ופירשתי שם (ד"ה גופיה לא קיסי). וראיתי להר" אברהם ב"ד ז"ל במסכת גיטין שהעמיק בדרכים הללו ולא עלו בידו כהוגן בקנין. ואין [לי] להאריך. L

אי משום מיתת האדון לאו שירור הוא. פי' דחויי מדחי ליה מיהא, משום דניחא לן בכל מקום לדחוקי מתני' ומתנייתא טפי מלמימר דשייר מידי, כי ההיא דאמרינן בכתובות (מ, ה) ובפ"ק דבבא קמא (טו, ה) אי משום חצי שירור לאו שירור הוא, הא מני ר' יוסי הגלילי הוא דאמר תם משלם חצי כופר, אלמא דחקינן ומוקמינן מתני' אליבא דיחידאה ולא אמרינן שיורי שיירי. וכן בפרק בתרא דסוכה (נד, ז), אי משום ערב הפסח לאו שירור הוא הא מני ר' יהודה היא והאי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עלה בחדא. וכן במסכת נזיר בפרק ג' מינין (לה, ז).

ומגיהי ספרים הגיהו במסכת כתובות ובבבא קמא ואידך, ומפרשי לה דקשה למאן דאמר פלגא ניוקא ממונא מאי שייר דשייר חצי כופר. ואין צורך לכך, דהא שייר חצי דמי עבד דתם פטור ומועד חייב. ומיהו אע"ג דדחינן בעלמא לאו שירור הוא, לא קשה, דהא [מאן] דאמר] פלגא ניוקא קנסא לא מפרך משום ההוא דחויא, (אלא) [אבל] בשמעתין היינו טעמא דמדחי

ומקרא נדרש בין לפניו בין לאחריו, ותו לא מירי.

[טז, א] בשטר מג'ל, אמר עולא דכתיב 488 אם אחרת יקה לו הקישה הכתוב לאחרת, מה אחרת מקנ' בשטר. כדילפינן 489 מריצאה והיתה. אף אמה העבריה מקניא בשטר. איכא דקשי' ליה 490 אמאי לא מקשי' נמי אחרת לאמה העבריה, ונימא מה אמה העבריה נקנית בכסף כדילפינן לעיל 491 מוהפדה, אף אחרת מקניא בכסף, קיחה ואין כסף למיגמר קדושי כסף למה לי, והא לא קשיא כלל לפום מאי דכתיבנא לעיל 492 דלא ילפי' כסף באמה העבריה מוהפדה, אלא מאחרת הוא דיליף ליה כדילפינן הכא שטר, והיינו דאקשי' לעיל אשכחן אמה העבריה הואיל ומיקדש' בכסף מקניא בכסף, אלא 493 שקונה באמה מכסף קדושין דאשה נפקא, וזה מבואר בעצמו 494.

הניחא למי' שטר אמה העבריה ארון כותבו שפיר 495 אלא למאן דאמר אם כותבו. פי' שכותב בתי קניה לך דומיא דשטר מכר שכותב שרי מכור' לך, היכי מקשינן ליה שטר קדושין, דהא לא דמו כלל. דאלו שטר קדושין כותב הבעל שהוא לוקח, ושטר אמה העבריה כותב האב שהוא מוכר, וליכא לדמויי לשטר מכר קרקע שכותבו מוכר, דלא אשכחן בשום דוכתא שהוקש עבד עברי לקרקע 496, דאם כן היה נקנה בחליפין או בחזקה. גירסת רוב הספרים 497 שטר הזה ליה לרבווי

הרמב"ם שם ה"ו. 488 לפנינו : אמר קרא. 489 לעיל ה, א. 490 כ"ה בתוס' לעיל ד, ב, ד"ה מעיקרא, ורמב"ן, רשב"א ורבנו במהדו"ב כאן. 491 יד, ב. 492 שם ב"ה והפדה. 493 נראה דיש להוסיף : כסף. 494 אף הראשונים הגיל תרצו בדרך אחרת, וע' במהדו"ב לרבנו, וע' בשע"מ פ"ב מהל' עבדים שהקשה על תרצו של רבנו דאכתי קשה דהא דילפינן מהקישא הוא רק להרא' דלא ירעין תג' דשכיר שכיר, אבל למסקנה דילפינן משכיר שכיר תו לא צריכין להקישא דאחרת, ע"ש, ואפשר דרבנו סבר דאפי' מי' דיליף שכיר שכיר זהו רק לגבי מוכר עצמו ממכרוהו ב"ד, אבל שכיר שנמכר לגוי ונמכר לישראל לא ילפינן, וע' להלן ב"ה והא דאמר' בגרעון כסף, וצ"ע. 495 תבה זו ליתא לפנינו. 496 וכי' רבנו להלן כז, א, ב"ה דאמר ליה השבע לי, וע' גם לעיל ז, א, שכי' רבנו דרק עבד כנעני הוקש לקרקע, אבל ישראל בן חורין לא הוקש (וצ"ל דבן חורין לאו דוקא, דה"ה עבד עברי), וכי' תוס' שם ד"ה אם כן, אבל רש"י שם סבר דגם בן חורין הוקש לקרקע, וכי' הש"ך ח"מ סי' צה ס"ק יח, ע"ש.

שכן מוציא בבת ישראל. ואיכא דקשיא ליה לימא שכן קונה בבת ישראל, דהכי עדיף ליה למגמר קנין מקנין 498, ולאו קושיא היא, חדא דכיון דקידושין מציאה נפקא לן דכתיב ויצאה והיתה, מציאה שהיא עיקר עדיף ליה למגמר 499, ותו דהשתא למ"ד שטר אמה העברי' אב כותבו שקלינן וטרינן 500, וכיון דכן עדיף לן למנקט שטר גיר' דדמי לי', דהכא והכא מקנה כותבו, מלמנקט שטר קדושין דלוקח כותבו, ויש ספרים דגרסי שכן קונה בבת ישראל. ואינו נכון 501 דשאני התם דלא שייך שטרא 502, והכי פירושו חזקה קנייה אלימתא היא שקונה במקום שאין דעת אחרת מקנה. אצרכה חזקה הוה ליה לרבווי שכן קונה בנכסי הגר. פי' מש"כ בשטר שאינו קונה בנכסי הגר מיהת, אע"פ שקונה בשאר נכסים, ופרקי באישות מיהא לא אשכחן. פי' וכה דשטר עדיף 503, דעביד מעשה באישות בין לאיסור בין להיתר.

אי בעית אימא להכי אהני אם אחרת. למגמר מינה להכא דשטר רבי לן קרא, וקשיא לן אכתי בין לרב הונא בין לרב חסדא, אשכחן אמה העבריה הואיל ומיקדש' בשטר נקנית בשטר, עבד עברי מנלן, בשלמא ממכרוהו ב"ד יליף מאמה העבריה, ומהיקשא דכי ימכר לך אחיך העברי או העבריה 504, אלא מוכר עצמו מנלן, הניחא למ"ד דיליף שכיר שכיר, אלא למאן דלא יליף שכיר

497 וכ"ה לפנינו וכי"מ. 498 כ"ה בתורה שכן, ורבנו במהדו"ב ושאר ראשונים, ובשיטה לא נודע למי בשם רש"י. 499 נראה דוהוי כוונת תוס' בתרצום, וכ"ה בתוס' הרא"ש להדיא, וכ"כ בשיטה לא נודע למי. 500 כ"כ הרמב"ן, רשב"א ורבנו במהדו"ב, ובשיטה לא נודע למי בשם רש"י. 501 בהגהות רב טוב כ' דנתחלפו השורות צריך להקדים המאוחר, וכצ"ל : אצרכה חזקה גיה - בשאר נכסים, ואינו נכון - דעת אחרת מקנה, ופרקי באישות וכי'. 502 כך הקשה בשיטה לא נודע למי, ותירץ דמי' מעלה היא אצל חזקה בין בכסי' הגר קניה אחרת, וע' עצמות יוסף. 503 כ"ה בתוס' ר"י. 504 דברים טז, יב, ופירשה זו נאמרה במכרוהו ב"ד כמ"ש רש"י עה"ת שם, וכן מבואר לעיל יד, ב, ומשו"ה מקשה רבנו מוכר עצמו מנלן, וע' במל"מ פ"ב מהל' עבדים הי"ג ש' דמהאי הקישא ילפינן רק דינים דמוכר עצמו לאמה העבריה, ומשום דאמה עבריה דמיא למוכר עצמו, וצ"ע דהא פירשה זו מייירי במכרוהו ב"ד, וע' עוד לעיל טז, א, במ"ש רבנו ב"ה איהו דבר, דאמה כיון שנמכרת בע"כ ע"י אביה דמיא

שכיר מאי איכא למימר 505, ואיכא למימר דלדידיה להכי כתב רחמנא כצאת העבדים בלשון רבים, משום דיוקא דדייקינן מינה אבל נקנה בקנין העבדים, להקיש עבד עברי לעבד כנעני בדין זה, דמה זה בשטר אף זה בשטר, וצ"ע.

והא דאמרין בגרעון כסף כתיב והפדה. פי' דיליף ממכרוהו ב"ד מאמה העבריה, ויליף מוכר עצמו ממכרוהו ב"ד בג"ש למאן דיליף שכיר שכיר, ולמאן דלא יליף שכיר שכיר יליף מנמכר לגוי מוכי תשיג וי"ו מוסיף על ענין ראשון 506. אילימא דכתב ליה שטרא ארמיה היינו כסף. פי' ודוקא מדעתו של אדון, אבל בע"כ לא 507, כדאמרין לקמן 508 שקיל מרגייתא בדידה ויהבינן ליה הספא, מיהו מלוה לאו כסף הוא כלל, שהרי אין קרקע נקנה בו 509, ואינו מחייב מי שפרע במטלטלין, כדאיתא בירושלמי 510 בהדיא וכדכתיבנא לעיל 511, וכיון דכן אף אינו מגרע פדיונו במלוה 512.

7 ← אלא שטר שחרור ל"ל שטרא 513 לימא ליה באפו תרי זיל אמר דבה 514 זאת אימרת עבד עברי גופו

למכרוהו ב"ד, וע' במל"מ שם שאכן בסוף דבריו חזר בו (מתמת הכרח אחר) וכ' דההיקש הוי ממכרוהו ב"ד. 505 כן הקשה הרמב"ן, ותירץ דלמסקנה לכ"ע ילפי' שכיר שכיר, וכן צ"ל לשיטת רבנו במהדו"ב שכ"כ, אבל במהדורות זו כבר כתב רבנו דאיכא מי' דלא יליף לה, וע' במקנה ובלחם אבירים, וע"ע בפיהמ"ש להרמב"ם ומ"ש עליו העצמות יוסף. 506 כדאיתא לעיל יד, ב, וע' בפנ"י שכי' דילפינן מבנין אב. 507 וכ"כ הרשב"א והר"ן ורבנו במהדו"ב, וע' ביהגרא ח"מ סי' שלג ס"ק יא, וצ"ע. 508 יח, א. 509 כ"כ רבנו גם להלן מז, א, ע"ש. 510 במכילתין פ"ב ה"ה : בקרקעות לא קנה ואין מוסרין אותו למי שפרע, וע' ש"ך ח"מ סי' קצ ס"ק א. 511 ה, ב, שם כתב רבנו דאפי' נתן חוב' ליכא מי שפרע. ע"ש ולקמן מז, א, שהביא גם שם הירושלמי. 512 ע' רשב"א שהקשה הא מלוה לא מהני בתורת כסף, ותירץ דוהו רק להרא' דאין גופו של ע"ע קנוי, אבל למסקנה אפי' דמלוה לא מהני אפי' בשטר (וע' בס' המקנה ובמרומי שדה), אך במהדו"ב כ' רבנו דשטר שעבדו עדיף ממלוה, משום דמשעבד לו עצמו ונכסיו הרי הוא ככסף, ונראה דגם כאן כוון לזה דיוקא שטר מהני אבל מלוה גרידא לא, וכי' המאירי והר"ן, וכ"מ בנמוקי', ולא שיש להסתפק אם מהני משום דהשתא לא רק מלוה ישנה דבכתי' לא מהני משום דהשתא לא יתיב ליה מירי, אבל מלוה חדשה מהני אפי' בלא שטר, או דסבר דגם מלוה חדשה לא מהני בתורת כסף אלא שטר, ולפי מ"ש במהדו"ב משמע דמצריך

קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול. פי' 515 וקשיא לן 516 היכי אמר דעבד עברי גופו קנוי, דהא אית ליה יד לכל דבר, ואין ידו כיד דבו לא לגבי מציאה 517 ועידוב 518 ופדיון מעשר 519, דבכולן מזכה על ידו ולא בשום מידי אחרונא, והא איכא למימר 520 דאלו בעבד כנעני יש לרב בו שני קנינים, קנין מעשה ידיו וקנין איסור שבו שאסור בבת ישראל, ומשום קנין איסור שבו לא סגי ליה בדברים דלימא ליה זיל, וצריך גט שחרור להתירו בבת ישראל, דומיא דגט אשה שצריכה גט להתיר איסור שבה ולא סגי לה בדברים, ולפי' המפקיר עבדו אע"פ שיצא לחירות ופקע מעשה ידיו צריך גט שחרור 521, וכן עבד כנעני הנמכר לגוי כשלא כתב עליו אונו 522, ומשום האי טעמא נמי אמר רבה דבע"ע נמי הא איכא צד קנין הגוף דקנין איסור, שבעודו עבד מותר בשפחה כנענית, ומפני קנין זה ודיון איסור זה דרמי עליה בעודו עבד חשיב קנין הגוף להצריכו גט ולא סגי ליה בדברים 523, והשתא דאתינן להכי כי אמרי' דלא נפיק בדברים

שטר, דבוה משעבד בפירוש את נכסיו, אבל במחנה אפרים הל' קנין מעות סי' ה ביאר דברי רבנו לחלק בין מלוה ישנה למלוה חדשה, ותביא שכ"כ רבנו בחי' לבבא מציצא עז, ב, אמנם הקצוה"ח סי' לט ס"ק ח ובנתימ"מ שם ס"ק יז כתבו להיפך, דדעת רבנו כהרשב"א דלא מהני אפי' בשטר, וצ"ע, אך בכתובות צב, א, כ' רבנו להדיא דמלוה חדשה מהני, ומשמע דאף בלא שטר, וע' בית הלוי ח"א סי' כג ובתוס' ר"י ד בסוגיין. 513 כ"ה גם במהדו"ב לרבנו, אך לפנינו ליתא תבת, שטרא". 514 לפנינו : רבא. 515 תבה זו מיותרת, ובגדפס מחוקה. 516 כ"ה הרמב"ן ורבנו במהדו"ב ועוד. 517 בבא מציצא יב, א, ואפי' למי' דהוי לרבו (ע"ש, ב), היינו משום דלא גרע מפועל, אבל לא משום דגופו קנוי. 518 ערויבן עט, ב. 519 מעשר שני פ"ד מ"ד, גיטין סה, א, וע' שם טז, ב. 520 כ"כ הרמב"ן. 521 גיטין מא, א, וכי' בשו"ע י"ד סי' רסו סעי' סד. 522 שם מג, ב, ובמכילתין לעיל ו, ב, וע"ש במ"ש רבנו. 523 ברשב"א הקשה דאי"כ מוכר עצמו, דאיתא לעיל יד, ב, דאסור בשפחה כנענית, למה צריך גט שחרור, אך לשיטת רבנו דסבר שם דגם מוכר עצמו מותר בשפחה, אלא שאין רבו כופו כמו במכרוהו ב"ד, לא קשיא, דהא גם במוכר עצמו איתא לקנין הגוף, וכי' רבנו במהדו"ב ליישב ע"פ קושית הרשב"א, ע"ש, וע' להלן יט, א, שכתב רבנו דבאמה עבריה א"צ שטר משום דאין גופה קנוי, וע' בנמוקי' יבמות ל"ד מו, א, שהביא בשם רבנו (וברבנו שם לפנינו ליתא), דהא

היינו להפקיע קנין איסור זה לאסרו בשפחה, אבל קנין מעשה ידיו פקע בדברים⁵²⁴, והוה ליה דומיא דמפקיד עבדו שיצא לחירות וצריך גט שחרור, וה"ה נמי שהמפקיד עבדו עברי יצא לחירות וצריך גט שחרור, מיהו התם בעבד כנעני הפקר הוא דמהני ליה להוציא לחירות מיהת, משום דכיון דאפקריה סילק ידו ורשותו ממנו, ויש לו יד לזכות בעצמו במעשה ידיו, אבל מחילה לא כהניא ליה אפילו להוציא לחירות, דמחילה כמתנה הוא⁵²⁵, וכשם שאין לו יד לזכות במתנה מיד רבו⁵²⁶, כך אין לו יד לזכות במחילה זו במעשה ידיו, אבל עבד עברי שמקבל מתנה מיד רבו ויש לו יד, וזכה נמי במעשה ידיו על ידי מחילה, ולאמימר⁵²⁷ דאמר התם במסכת גיטין⁵²⁸ שהמפקיד עבד כנעני יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור, וה"ה ודאי דאמר הכי בע"ע, אמד לך דהפקר עדיף ממחילה, דהפקר הוא ענין סלוק רשותו וזכותו לגמדי, ופקע ביה אפי' קנין איסור שזוכה בו העבד בעצמו לגמרי כאלו יצא על ידי כסף⁵²⁹, אבל מחילה שהיא מתנה לא שייכא אלא בקנין מעשה ידיו⁵³⁰, ואגב אורחין שמע"י מהכא דמחילה אינה צריכה קנין⁵³¹, מיהו כשיש בה

קנין הגוף כמלוה על המשכון לא סגי ליה במחילה, כדכתבינא לעיל⁵³² וכדבעינן למימר קמן⁵³³, כך קבלתי פי' שמועה זו מפי מורי רבינו גר"ו, ותמיהא לן⁵³⁴ תנא דמתניתין אמאי לא קתני שקונה עצמו בשטר, וליכא למימר דס"ל דעבד עברי אין גופו קנוי ובדברים נפיק, דא"כ חתנא דמתניתין פליג אמתניתא, היכי דייק רבא הכא ממתניתא דעבד עברי גופו קנוי אדרבה נשמע ממתני' דהלכתא היא דאין גופו קנוי, ואיכא למימר⁵³⁵ דתנא דמתניתין מילי דאתו בעל כרחו של אדון דהיינו שנים ויובל וגרעון כסף קתני, אבל שטר דהוי מדעתו של אדון לא קתני, דההוא פשיטא ליה.

אמר ריש ל"ש אמה העבריה קונה עצמה במיתת אב מרשות אדון מוקי כו' מאי שירי דהאי שירי. פי' ⁵³⁶ לשון זה הוא במקומות הרבה בתלמוד, ושנים מהם בפרק קמא דבבא קמא⁵³⁷, ורבותינו בעלי התוס' ⁵³⁸ מפרשים אותו דלעולם אין התנא משייר דבר אחד אלא שני דברים, וכשמשיר דבר אחד ראה הוא שאינו שיר אלא משום דלא ס"ל, ולהכי אמרינן מאי שירי דהאי שירי דהאי שירי לא משייר חדא מילתא, ומהדרינן דשירי מיתת

קנינים סי' ג. 525 ע' בדברי אמת (מערכות) ערך מחילה אות ג. שהביא בזה מחלוקת הראשונים אי מחילה הוי כמתנה או כסילוק גרידא, ולמ"ד דהוי כסילוק נראה דמהני גם בעבד כנעני, וע' שר"ת מהרש"ם ח"ה סי' כב. 526 מהא דאמרי' בכמה דוכתי, מה שקנה עבד קנה רבו, מוכח דגם מה שנתן לו רבו לא קנהו, ווי"פ, וע' גם להלן כג, א. 527 [צ"ל: ולשואל]. 528 לת, א, וכן הקשו בתוס' שם ד"ה המפקיד, וע' גם יבמות מזו א, ד"ה המפקיד. 529 ע' בגמ' יבמות שם, דמשמע דשואלו יליף לה מקרא דכיון דפקע קנין הממון פקע גם קנין האיסור, וע' גם גיטין שם, ובשערי ר"פ מקוברין למכילתין סי' ו. 530 כ"כ בתוס' שם. 531 כ"כ בתוס' כאן ד"ה והרב שמתל, והעיסור בתחלת אות מ מחילה, ורבים מן הראשונים בסוגיין, אך התוס' דחו הראיה משום דהוא קונה עצמו ואין לך קנין גדול מזה, וע' שר"ת ריב"ש סי' קמב וסוף סי' תעו וסי' תצג. 532 ח, ב, ד"ה איתבייה, וע' סי' משכנות הרועים אות מ סעיף ו (דף קעא ע"ד). 533 יט א, ד"ה ויש מפרשים. 534 כן הקשו בתורה אמר רבא, והראשונים, ובכללם רבנו במהר"ב, על קנין ממונו לא נפקע, ולכאורה הראשונים. 535 נדצ"ל: כו'. 537 י, א, טו, א. 538 וכ"כ רבנו בסוכה נד, א, בשמם.

אדון, והוה ליה במיתת⁵³⁹ אב שני דברים, ופרכינן דאי משום מיתת אדון לאו שירא הוא, דכיון דאיתיה⁵⁴⁰ נמי בעבד עברי, דהא זימנין דנפיק במיתת אדון כשאין לו בנים שאינו עובד את האב⁵⁴¹, לא שייך למיתני יתירה עליו אמה העבריה⁵⁴², אע"ג דהאי שנוייא דחיקא הוא, דמ"מ יתירא היא עליו אמה העבריה לצאת במיתת אדון כשיש שם בן, שאינה עובדת את הבן מה שאין כן בעבד עברי, אפי' הכי הא עדיף לן לדחוקי מלאחזוקי תנא דלהוי שיינא, דלעולם דחיקנן ומשיננן ולא אמרי' דשייר מיד, עד דחוינן בהכרח דשייר חדא מילתא, דהשתא אמרינן דשייר איךך משום דלאו אורחא לשירי חדא מילתא בלחוד, והיינו דאמרינן בפ"ק דבי"ק⁵⁴³ בשמעתא דפלגא נזקא, מאי שירי דהאי שירי שירי חצי כופר, ומהדרינן אי משום חצי כופר לאו שירא הוא, הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר, והתם רבי יוסי הגלילי יחידאה היא ולית הלכתא כוותיה, ואפ"ה דחיקנן לאוקמי תנא כוותיה ולא לאחזוקי דשייר מדי⁵⁴⁴, וכ"ש בהא דהכא⁵⁴⁵, ותו לא מדי, וזה הנכון.

[טו, ב] **מתיב רב ששת ריש אמר ד' מעניקים להם ג' באיש כו' עד הכי נמי מסתברא דקתני סיפא ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנן באיש ואין רציעה באשה ואם איתא באשה משכחת לה ארבעה.** פי' ⁵⁴⁶ שנים ויובל ומיתת אדון וסימנן, וקשיא לן⁵⁴⁷ למאי דקס"ד מעיקרא דמיתת אדון קתני, היכי הוה מתרצא ליה מתניתא כלל, דלא מבעיא אי חשיב יובל בתרתי, יובל ויובל של רציעה, שאפילו באיש משכח ארבעה, שנים ויובל ויובל של רציעה ומיתת אדון, ולא באיש ולא באשה, מדקא יהיב טעמא למילתיה לפי שאין סימנן באיש ואין רציעה לאשה, ומדקא יהיב טעמא נמי לאשה, מכלל דאפי' באשה קתני דליכא ארבעה, הילכך אם איתא דקתני מיתת אדון משכחת לה באשה ארבעה, וגם זה

539 צ"ל: עם מיתת (רב טוב). 540 כ"ה במהר"ב, ולפנינו: דאיכא. 541 כולקמן יו, ב, וע' פנים מאירות ומצפה איתן. 542 כ"כ הרשב"א ורבנו במהר"ב, דהאי דאיתיה נמי באיש היינו בעבד עברי, ודלא כרש"י שפי' בנרצע, וע' מהרש"א. 543 טו, א. 544 כ"כ הרמב"ן כאן, ורבנו בחי' לכתובות מא, א, וע' מהר"י בירב. 545 דהא למסקנא דסוגיין איתותב ר"ל, ומש"ה ודאי דאין לומר דשייר התנא

אדון וסימנן, והיכי הוה טעי בהא כלל, וליכא למימר דס"ל שאין אשה יוצאה במיתת אדון, דהא לא אשכחן דאמר ליה הכי כלל, אדרבה מוכחי לעיל⁵⁴⁸ מקרא שאינה עובדת לא את הבן ולא את הבת וליכא מאן דפליג, ותו כיון דמעיקרא ס"ד הכי והשתא הדר ביה למימרא שאשה יוצאה במיתת אדון הוה ליה לפרושי, ותו היכי קאמר והכי נמי מסתברא דהא תכרה הוא, ואיכא למימר⁵⁴⁹ דאיהו קס"ד דיובל לא חשיב ליה אלא בחד באיש, ובאשה לא חשיב ליה כלל כיון דלית בה יובל של רציעה⁵⁵⁰, והשתא הדר ואמר דהא ליתא, דכיון דאיכא יובל באשה דין הוא למחשביה, וכיון דכן אם איתא דקתני מיתת אדון ומיתת לה באשה מיתת ארבעה, שנים ויובל ומיתת אדון וסימנן, תדע דיובל שאינו של רציעה מני ליה באשה, מדקתני סיפא ואין רציעה באשה, אלמא לא מעיט מינה תנא אלא רציעה שאינה בה, אבל יובל שאינו של רציעה דשייך בה מני ליה, ואפשר עוד לפרש דאיהו קס"ד מעיקרא דיובל חשיב בחד, ואין הכי נמי דאיכא באשה ארבעה אלא דלא מני ליה תנא כיון דלית בה יובל של רציעה, והיינו דקתני שלשה באשה, וכי קתני רישא ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם, דמשמע לא איפשר דלהו ארבעה, היינו שאינו בכל אחד ואחד מהם אלא באחד בלבד, א"נ לאו שאי אתה יכול לומר כן בשום א' מהם, אלא באיש שהוא אחד מהם, דבאיש ליכא אלא שלשה, שנים ויובל ומיתת אדון, והשתא הדר ביה מסיפא, דודאי כי קתני שאין ארבעה באחד מהם, בכל א' וא' מהם קאמר, לא באיש ולא באשה, מדקא יהיב טעמא למילתיה לפי שאין סימנן באיש ואין רציעה לאשה, ומדקא יהיב טעמא נמי לאשה, מכלל דאפי' באשה קתני דליכא ארבעה, הילכך אם איתא דקתני מיתת אדון משכחת לה באשה ארבעה, וגם זה

מיתת האב. 546 כ"כ רש"י בד"ה ד' מעניקים להם, ובמהר"ב כ"כ רבנו בשמו. 547 כ"ה הרמב"ם, רשב"א ורבנו במהר"ב ועוד, וע' בחזו"א אה"ע סי' קמח לסוגיין. 548 בע"א, בקי"ו דריש לקיש, אך שם לא מיתתי קרא, ולכן נדצ"ל: לקמא, והוא בהמשך הסוגיא. 549 כע"ז ברמב"ן ורשב"א ורבנו במהר"ב. 550 כ"כ מהר"י בירב בשם הראב"ד, ובשיטה קדמונית כ' בשם ר"ת דהא דאמר

מא: ריש האוכל פרק ששי תרומות ר"מ עין משפט גר מצופה

הוא שחייב לשלם דבר הראוי להיות קדש ואין יכול לפטור עליו בדמים אין הדבר חלו בבטלים... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פ"י מהרי"ן בן מרדכי צדק... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הרא"ש... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הרמב"ם... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הרשב"א... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ן... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ם... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"י... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ק... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ל... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"מ... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"נ... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ס... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"ת... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

פירוש הר"י... (א) כ"ג דף נ"ד (ב) כ"ג דף נ"ג

קבו

מחנה

הלכות זכיה ומתנה

אפרים

אין בידו להפקיר נכסי אשתו ואפילו קנין פירות דאית ליה בגויה לא מצי יהיב לאחרים דבעינן רווח ביתא:

אמנם כשמכר או נתן אותו זכות לבעל השדה כנ"ד בהא ודאי אם קנו מידו מהני וכה"ג מצינו דמהני קנין כדכתב הרא"ש ז"ל בפרק המקבל גבי מצרן דזכות יש למצרן בשדה ואותו זכות הוא מוחל ומסתלק בקנין יע"ש, והא התם דאינו מקנה לו מידי אלא שמסתלק מאותו זכות ואעפ"כ מהני, וגבי בעל בנכסי אשתו שקנו מידו שסילק עצמו מנכסיה ראיתי להבפ"מ ז"ל בח"א סי' פ"ג דס"ל דכל שסילק עצמו מנכסיה ממילא זכתה היא דהרי כל הקרקע של האשה הוא אלא שתקנו חכמים שזכה הבעל וידו כידה וא"כ כי מסתלק בעל מאותו זכות ממילא נשאר לאשתו זהו ת"ד. הן אמת דלע"ד אין זה מוכרח שם דהא איכא למימר שכל האומר כן לאשתו כונתו הוא להקנות זכותיה לה באותו קנין וכל שקנו מידו בסתמא מגופא דקרקע קנו מידו ואם הקנין היה בא על הסילוק דהיינו שקנו מידו שמסתלק מנכסיה איכא למימר דלא מהני, דכיון דסילוק ומחילה לא מהני הקנין בכה"ג מה יתן ומה יוסיף, וגבי שותף דלא מהני אפילו כשקנו מידו לס' התוס' ז"ל היינו משום שאינו מדבר עם חברו כנראה מדברי הרא"ש ז"ל. ומכאן נראה דסילוק לא הוי לשון הפקר דאי הוי לשון הפקר א"כ אפילו קנין לא בעי, וכן יש להוכיח מסוגיא דס"פ מי שהיה נשוי והטור בס"י קי"א כתב דאם סילק שיעבודו צריך לקנות מידו יע"ש. וגבי בעל בנכסי אשתו נ"ל דאפילו כי הפקיר כל נכסיו בפירוש עדיין לא נשאר לאשתו קנין שהיה לו לבעל בנכסיה ממילא וצריכה היא עכשיו להחזיק בנכסים ולזכות בהם וכי הדר זכתה היא בנכסים ממילא חוזר הבעל וזוכה בהם דישראל לבעל זכות אפילו במה שזוכה מההפקר. ועוד נראה דאעיקרא

סימן יא

המוחל לחבירו מה שחייב לו והלוה לא רצה במחילתו מהו דינו. וראיתי שדבר זה במחלוקת שנוי דלפי מ"ש התוס' פ"ק דקדושין דף י"ט ד"ה אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קדושין דאפילו אי לית ליה זכיה לקטן גבי ייעוד דין הוא שתזכה בשאר שאינה אלא מחילת שעבוד בעלמא ע"כ. נראה דס"ל דמחילה לא הוי הקנאה אלא סילוק בעלמא וכמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה הביאה הב"י בח"מ סימן קצ"ה דלפ"ז יראה דזה שמחל לחברו מה שחייב לו מעת שיצא מחילתו מפיו נסתלק שיעבודו ואפילו שלא נתרצה הלוה, אבל לפי מ"ש הריטב"א ז"ל משם רבו שם בקידושין דף ט"ו ד"ה אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי וכו' דהמחילה הויא^ו הקנאה יע"ש א"כ כל שלא רצה הלוה במחילתו לא זכה כיון שלא רצה לזכות. ומיהו עדיין איכא למימר דכל כה"ג דהויא הקנאה דממילא אפילו בע"כ של לזה מהני והוי כאותה שאמרו גבי עבד כסף קבלת רבו גרמא לו יע"ש. ולפי סברת התוס' שכתבתי נראה דהמוחל לחברו מה שחייב לו ובתוך כדי דיבור חזר בו לא מהני דמעט שיצא מפיו המחילה זכה בה חבירו, ומשום הכי אין חזרה בהקדש ואפילו תוך כדי דבור כמו שהוכחתי במקום אחר מדברי הירושלמי וטעמא משום^ו דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט: [

הלכות זכיה ומתנה

הלוקח שאין לו אלא פירות אין זה מקח טעות שהרי הכיר בה שאינה שלו, ועוד דסתם מוכר זכותו הוא מוכר עכ"ל. וכמו כן נאמר בנ"ד דמה שא"ל הבית נתתי לך סתמ' הזכות שיש לו הוא דקא"ל. ומה גם לפי מה שאני עתיד לכתוב לקמן בס"ד שהשותפין כל זמן שלא חלקן כל הבית קנויה לכל אחד מהם דלפי זה עביד איניש דקרי ליה ביתי סתם ואע"פ שאין כלה שלו. ועוד בה שאפילו אם היה אומר בהדיא כל הבית נתתיה ליך מחמת שיהיה סבור שכלה שלו כיון שהוא היה בונה אותה או שהיתה גזולה אצלו עדין אין סברא לומר שכיון שלא קנתה כלה מקצתה נמי לא קנתה שהרי קי"ל כרבא דפלגינן דיבוריה כדאיתא פ"ק דגיטין אמתני' דהכותב נכסיו לעבדו יצא ב"ח שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות והוה ס"ד לומר דטעמא דלא יצא לחירות משום דלא פלגינן דיבוריה וכיון דלא קנה כלום משום שאינו מסויים עצמו נמי לא קנה ומסיק דבעלמא פלגינן דיבוריה ומתני' הנז' משום דלא הוי כרות גיטא:

ומה שהביא כ"ת ראייה מתשו' מהריב"ל ז"ל שכתב דמי שמכר גוף ופירות ונמצא שלא הוה ליה למוכר כח להקנות כי אם הפירות דכיון שבטלה המכירה בגוף הקרקע בטלה נמי לפירות ואפילו אם יאמר הקונה שהוא מפוייס לקנות הפירות

השאלה וגם תשובת המורה נאכדה ומתוך תשובתי יובן מעשה שהיה איך היה:

סימן א

ראיתי את השאלה ואת אשר נגזר עליה מאת המורה ובא הח' הש' הדיין המצויין עליון למעלה ה"י וכלל דבריו שאין במתנה דא כל עיקר מתרי או תלת טעמי הבאים בדבריו. ואנכי אבא אחריהם לעמוד על כל אחד וא' ואם כי במקצת נטו צעדי מדרכיו אל יחר לכ"ת כי כך היא דרכה של תורה ואת והב בסופה. ואע"ן ואומר דמ"ש כ"ת דבטלה מתנתא דא יע"ן כי הבית שנתן לה במתנה נמצא שלא היתה כלה שלו כי אם מקצתה בלבד וכיון שבטלה המתנה במקצת בטלה בכולה דדמי לקני את וחמור דאיכא מ"ד דלא קנה כלום זהו ת"ד. ואני אומר דלע"ד אין נראה כן חדא שבנ"ד לא אמר לה שכל הבית נתן עד דנימא כיון שלא קנתה כלה מקצתה נמי לא קנתה, לא א"ל כי אם הבית נתתי לך וסתמא הזכות שיש לו בבית הוא דקא"ל שנתן לה, וכיוצא לזו כ' הריטב"א ז"ל והביאו הנ"י אמתניתין דמכר האב מכורין עד שימות ז"ל פי' אם ירצה הלוקח שאם אינו רוצה חוזר בו ומבטל המקח דכיון דזבין ליה סתם גוף ופירות משמע ליה ללוקח והוי מקח טעות, ומיהו אם ידע

לכו לחזק לזכות חזרה לירוק אלה כשגני הדברים שלטעמו
 אפשר למדוד במידה אחת ומשיב אלו מנשקף דם בנייה
 עם צבר אשים שטניו הרבנים גם כן משום כוח ביון
 דמינו כפועל לרוב שני מדרוה לטמוד על השיטה ומביע
 לקיים קושי הגאון מקדיש זיל עמשי' הרעק'א זיל בסי
 קידי לזר דהא דשיטור משקין לענין איסורין ברכיניה הוא
 משום דלשקפודים עומד על כוחו ולאי' מאי הקשו החוס'
 זכאים קדיש' א' דיה עולה כינו מלשקף החלב והיון לענין
 פגול בא' און שיעורם שיה' בזבח ח' ברכיניה ולרעק'א
 זיל שיעורם און שיעורם רביעין מדון כוח, וזה אינו כדומה
 להדיא מדברי החוס' דסנהדרין וכמל'.

חו' הקשה במקדש שם צבה ודכורה נ"ב זכורה דמה
 צדה דלר"י כגד שינומה עומת ברכיניה כדן דה
 למאי נפקי' צוב שנהצב דס' הא גם צבר דיו הכי שיעמ'ה
 כשינומה מדון נלל ושיעורו וי' ברכיניה שברי נלל שקרם
 שיטור בזכיה כדלמרי' החס' ולי' ערם שינומה כי' צו
 רביעיה זכ' משקין שורשין רביעיה שלום עומד כוח
 כדלמרי' ר"פ המול' יון לענין דס' ויון, ונראה דיה לקי'מ
 נלמור, דיי' דצבר שנהצב נלל גם צעודו שינומה דיו
 כצד ואישורו בזכיה ור"מ כצדו צברכר' זיל פ"ז
 מזוית הי' דכחז שיעור נלל בזכיה וש' מיורי צעודו נומה
 כפי מה שציר' המל"י פ"ז מומי'ם ס"א ע"ש דוקא דס'
 לר"ך רביעיה צעודו לה מדכחי' נפש וקל'תו.

סימן ה

בענין מחילה

7 בתוס' סנהדרין ד"ו ד"ב לריב' קיין בעלו מכמה רוחיה
 דמחילה דעלמ' [לגד פשר] א"ל קיין, ולמור'ה
 ד"ז תלוי צבה שנסחפק המחיה י' זכ' מהפקר סימן ט'
 צענין המחילה א' ענינו סילוק והפקעה זכיותו כדומת
 הפקר בעלמ' א' שבו' ענין הקבלה שמקוב להתצט' מה
 ש"ל עליו ונפק' עומד א' מהני מחיל' לקטן [לכ"סבורים
 דעת' אחרת מקוב לקטן לא מהני מן החור' א' נמי קודם
 שהגיע לזר חורקו כי' ע"י ר"מ: וכן נפקי'מ במחילה
 צביע על לוב דאי ענין הקבלה הוא בא' א"ל ליתן מחנה
 צביע [ובמחיה'א' כחז עור נפקי'מ א' יכול לחזור ממחילתו
 סוכי' ש"ש ולא הצנחי' היעב'] וכחז מהמחיה'א' דבמחילתה
 שטי' דכחוס' קדושין דיי' א' ד"ב אומר כחבו גבי יעד
 דשפיר זכיה הקטנה צבה שמוחה' לה על עבודה משי' אשי'ם
 שאון על יד לזכות שאינו אלא מחילה שצדו בעלמ', הרי
 דמהני מחילה לקטן אשי'ם כח' זכ"י, אצל הרעק'א
 זיל קדושין דמ"ז גבי זכ' אחרת שיש עופו קניו כחז
 דלא מהני מחילה לעבד כענין על משה ידיו משום דל'ן
 לו יד לזכות מרבו [ודברי הרעק'א זיל ל"ב לכחורה דהא
 עבד כענין דהו' הוא מומן בעלים ממש ולכחורה ל"ש צו
 ענין מחילה כלל אלא הקבלה ממש דמחילה ל"ש אלא צוב
 ולא צדבר צענין עומי'ם ס' רמ"א ויל' דמי' חוב עבודה
 שעל כבוד אינו אלא כענין חוב וש"ך צוב מחיל' ולכשמתל'
 לו תורה חוב עבודה ללל צבני', פקד דין סבדה לגמרי
 כענין שפקד עבדו דיי' גיעין גבי פלוניה שפחתי אל
 שחצודו צב' וז"ע] ומכח דעת הרעק'א זיל דמחילה הוא
 ענין הקבלה ולא ש"ך מחילה למו שאינו צו זכ"י ועיין שם
 ברעק'א זיל שכתב צדוה' דמחילה כחוחה וכס' שאון לו
 יד לזכות במחנה כ"י.

והיה אפשר לומר דאי מחילה הוא ענין סילוק ודאי א"ל
 קיין דלא ש"ך ענין קיין אלא בהקבלה לחצונו,
 אצ"ל אי מחילה מענין הקבלה הוא, שפיר לר"ך קיין, אצ"ל
 בלמה ז"ל דדן זה דמחילה א"ל קיין הוא מוסכם מכ
 הפוסקים, ולכ"סבורים דמחילה מענין הקבלה הוא ג"כ א"ל
 קיין, אלא שבו' מטעם אחר, דלא משום דא"ל מעשה הקיין
 אלא משום דכ"ל מחילה מעשה הקיין, דזוכה כנה
 שחנה ידו היא, וכו"ל כחצונו וידו דקנה לו וכמשי' הגורדי
 זיל פיק דסנהדרין בעש' דמחילה א"ל קיין הו"ל והחז
 ציד הלו' זכ' צבה צבדו לזכות שגניו נרש'ה הלו'קה
 כיון שקיבל עליו המוכר קנה ליקה עכ"ל ומדברי המרדכי
 ז"ל אלו מוכח נמי דסבור דמחילה הוא ענין הקבלה דאי
 רק סילוק עלמו מלכות בלתי' א"ל קיין דלא אשכחן קנינים
 אלא בהקבלה שרשמו לרשות חצונו וי' לזהות דמי' גם
 כסילוק ש"ך קנינים כדלשכחן בפשרה, וסד"א דכל מחילה
 לא גמיר דמחו בלא מעשה הקיין וזה הכי' רלוי' מחמה
 שגניו נרש'ה הלו'קה קנה בלא שום מעשה רק בלתי'ה
 ומי'ם פשעוה' צדרי המרדכי ז"ל מורין דמחילה הקבלה הוא.

ויש מקום עיון צדרי הרעק'א ז"ל בקדושין דמ"ז המ"ל
 שכתב דלא מצדי מחילה לעבד כענין על משי' לפי
 שאון לו יד לזכות, וז"ל בקדושין דיי' גבי אומר אדם
 לזכו וא"י וכו' כחז דלשי'ם קדמה' און לה יד לזכות במחנה
 מיה' שפיר מהני גבי יעד מחילה שצדו דמשי', דלשי'ם
 שאון מזכין לקטן ודאי מוחל'ן לו דלא יכתיב ל' מירי דלביע'
 יד לזכות ע"ש וכבר עמד צוב צספר אורה משפט ס' י"ז
 ומשכ"ש להר"ך לא הצנחי' כלל, והנראה צוב דהרעק'א ז"ל
 סוכר דלשי'ם דמחילה מענין מחנה הוא, מי'ם א"ל מעשה
 הקיין [לא מעשה אשי'ם דמחילה קיין צבה
 שחחי' ולכחורה ז"ל אלא צדבר צענין ולא צוב בעלמ'
 לזכות ממשות' ממון שזכה צו מטעם ידו ורשמו] והעט'
 צוב דשי'ך דיי' מעשה הקיין לא נלמרו אלא ככחלוח' ממון
 מרשוח לרשות אי' במחויי' חובו חז' אצל צמחיה שאינו
 אלא לענין שחחי' לשפיר' הדבר כמו שבו' ולא יצד' ממון,
 זה נגמר צדיבור בעלמ' אשי'ם שבו' צמחיה מחנה, והכי
 א' רק דקטן און לו זכ"י כיו' משום שאון משפוח ושיעור'
 כלום אצל הא' יש לו תורה זכ"י צמדי דמחיל' כגון ירובה
 וזכירות [היינו שכר עבודה] כמשי' החוס' סנהדרין דס"א
 דיי' קטן ומשוי'ם זוכה נמי צמחיל' כיון דא"ל כלל משפוח
 וכוונתו חובה ממחיל' שיי' מחילת המלוה, אצל עבד כעני'
 מלגד מה שוד עבד כיד רבו וא"ל לו לשיעור'ו משפוח לעלמי
 הלא גם צבה שזכה מחילתו חחר הממון לרבו דמה שקב'
 עבד קב' רבו ע"י ק"י'ה' ס' רפ"ט סק"ז [ונפרש דהדן
 מה שקב' עבד קב' רבו כיו' שיעור' זכיותו הוא המחילה
 לרבו ולא שבו' זוכה לעלמו ורבו ממנו ואכמ"ל] ונמל'
 שאון לו בכלל תורה זכ"י לעלמו ולכ"י גם כמחיל'ם לו לא
 מהני כיון שבו' און ענין מחנה וכן לו תורה זכ"י לעלמו
 וא"ש צביע'.

והנה הרעק'א ז"ל בשינויה' דלי' גבי הרשאה חז' דמלוה
 שיש א' אפשר להקנות כלל לחתרים חצונו למדי'ה
 דדבר שאינו צרשוחו וכולים להקנות כגון גזל ולא נחייאשו
 בעלים [היינו משום דמלכות לכה כלל ממשות' דבר צעני'
 אלא חוב'ה' בעלמ'א] הבי' רמ"א רמ"א זכ' מה' דלמרי' דאי
 מלוה להולא' ניתב' צמכר אחי' קב' וא"ש אי' מהקדשה
 צמלו' ע"ש ובקל"ה' ס' ק"ג'י' חמה דהא עכ"ש לורה עלמו
 ודאי מהני מחילה ועממ'ה לזכות מהקדשה צמחיל' נכ' חוב
 ידור' הוא משום דלשי'ם שצרכה צמחיל' מ"מ און ח' מושל'
 לכסף קדושין דלא' הכי' הולא' בהרשאה, ולאו משום דלא'

קנהה א' המלוה, ומה הכוח מכלן הרעק'א ז"ל דמלוה
 חובה צמחיל' הקבלה, ונראה דעת הרעק'א ז"ל דהא דמקדש
 צמלו' אי' מהקדשה הוא משום דמחילה ממון אלא סילוק
 והפקעה עלמו מחיותו, וממילא נפטר הלו' ומשי'ה אי'ה
 מהקדשה דהא לא יכ"ל לר' מירי, אצל אי' ס"ד דמלוה ישכ'
 צמורה הקבלה לחתרים אי' יכול להקנותה להלו' עלמו
 צמורה הקבלה חוב משפחה שפיר הקבלה ממון ממש והולא'
 מהרש"ה שזכ' צמחו [ול' רק נפטר מחוב] וכו' רלוי' לומר
 דמקדשה ומכר קנה, ולכן הכי' חמה הרעק'א ז"ל דמלוה
 אי'ה צמורה הקבלה וא"כ גם להלו' עלמו משי' חזרה
 הקבלה אלא שחילתו מענין סילוק הוא ומשי'ה לא מהני
 לקדושין דעכ"ש לא יכ"ל מירי.

והדברים נרמ'ם נכונים מאוד צביע' אלא דקשה על זה
 טובא שברי מלוה צענו דהו' חוסי' צמכיר'ה
 והקבלה אי' מדלוריית'ה א' מדרכ'ן ומי'ם מצוחר'ה צדי'ה
 קדושין שם דמי' צ' דאי מלוה להולא' ניתב' אי'ה
 מהקדשה צמחיל' דיה, וצביע' ל' דלשי'ם דישנו
 בהקבלה מי'ם און זה נחשב כסף קדושין על שחיה' הנל'ה
 מהרש"ה וצמשי' הרעק'א ז"ל עלמו צקדושין שם ד"ב
 לעולם ע"ש דלחורים, וא"כ מהי'ם נופ'ה אי'ה מהקדשה
 צמשי'ם ג' להכשיל' דשי'ה בהקבלה ולי', והנראה צוב
 צביע' דשי'ה הרעק'א ז"ל בשינויה' הוא כדברי ר"ה ז"ל
 כהא דמלוה שטי'ה לחצונו וזכו ומחיל' ממול' משום דחוב
 הגוף ליהי' צמכיר'ה ורק שצדו נכסים הוא מוכר דהשעבוד
 הו' ענין דבר צענין ומשי'ה כשמוחל חובו הגוף ממילא פקע
 שצדו נכסים וכדוע, ולפי זה הא' דמהני צמשי'ה דלחורים
 היינו ממקום שצדו הקבלה שצדו נכסים, ושצדו זה שוב
 אצלן ענין כיון שמתחם זכ"י ז' חובל לגבות אח"כ א'ה
 הכנסים וז"ל צמקנה לה שטי'ה דלחורים אצל צמקנה לה
 לא חובל לעשות מחמה' צמכיר'ה שצדו הלו' דמה ש"ך
 שחכב' לעלמ' דבר שבו' שכל בלתי'ה, ועלום לא תצו' לזי'
 גזבי'ה, ואון לה שום חורה ממון שצדו זה, רק שמוחלה
 צוב ששטי' קניו לה, שטי'ם שוב לא יוכל המלוה לגבות
 ממנה על' החוב, ולגבי על' החוב הא' ליכ'ה חובה מהרש"ה
 רק מענין מרית' א'י' שלא יצד' ממנה, ולכן אי'ה מהקדשה,
 אצל אח"ל שגוף החוב ישנו בהקבלה אי' ע"ש שאינו חושבים
 זה להקבלה ממון ממש אי' הו' שפיר הנאה מהרש"ה כיון
 שאינו חושבים שחנה עכשו ממון על המלוה ודו"ק כז"י
 ואכתי' ל"ש והמשי'ן יצחר.

והנה מצוחר'ה צחוי'ם ס"ב ס"ז דש"ך מחילה לשבו'ה,
 ובשלמ' א' מחילה מענין סילוק הוא מומן היעב'
 שמוחר'ה זכיה השבו'ה שיש לו, אצל אי' מחילה ענין הקבלה
 הוא מה ש"ך שיקב' השבו'ה ללו', ולמ' דמקב'ה הממון
 שצדו'ו נחתי'ו לו שבו'ה ז"ל שברי' א' יצו'ה עדים על
 הממון ודאי יצד' ממנו דלא מחל לו גוף ההצו'ה, ונראה
 ד"ס דמחילה ענין שלישי דמחילה כפרעון [ובמחילה'ה צבו'ה
 הו"ל כחלו' נכע'ט לו] מדון הרי'ו חלו'ה התקבלת' שברי'
 הר"ך ז"ל בצחוצו'ה דיי'ם כסוגי'ה דקודש על תגלי' הבי'ה צס'
 הרעק'א ז"ל דלא מהני מחילה לגל תגלי' זולת תגלי' שצממון
 משום דחיל' כפרעון וכב'ה דמהני צנדרים הרי'ו כחילו'
 התקבלת' ע"ש, וצ"ל תגלי' הא' ליכ'ה על חצונו שום חוב,
 רק שלכשיתקיים התגל' המעשה קיים, ולא ש"ך צוב ענין
 הקבלה ולא ענין סילוק והפקעה זכיותו כיון דל'ן לו על
 חצונו שום זכות והצו'ה אלא דיה' הוא שחילת' הו' כחילו'
 פרע' לו, וענין הרי'ו כחילו' התקבלת' ש"ך נמי צבו'ה
 כמשי'ל' וצמשי'ם דמחיל' איה' צ"י נמי מדון פרעון יש
 לפלפל צמשי'ם לשל' ודו"ק כז"י.

סימן ו

בענין נמצא א' מהן קו"פ

במחלוקת הפוסקים ז"ל אי צרתי' צלגד נפסלו כוון על
 ידי לירוק פסול או דחריה צענין רלוי' והנדה
 עם הפסול ויסוד מחלוקתם תלוי צפירו'ה' דגמרה צמכות
 ד"ו דפרטי'ן כורג ורובע ילי'ו ומשי' צמקיי'ו דבר הכחוב
 מדבר דחוס' סנהדרין ד"ט ומקוי' פ' א"ד"מ דמחיתין
 דדנין ציו' פירשו דכ"ו דמשי' דלא נפסלו בשאר צלירוק
 רלוי' עם הפסול א"כ מקיי'מן דכד' היינו ששעדין צבי'
 עם הפסול, אצל רש"י ז"ל צמכות שם והרצ"ד ז"ל הוצ'ה
 צברח"ש ז"ל שם פירו'ה' דדוקא שאר פסולין פוסלין דבר
 הכחובים ולא צבי' שאליו נגדר עד כלל וצמקיי'ו דבר
 הכחוב מדבר ולא צעשו' דבר דהיינו צביע' עלמו וע"י ח'י
 הר"ך ז"ל סנהדרין ד"ט ולפי' ששאר כסדרה המקטן צמכות
 שם צעשי'ם עד פסול פוסל צלירוק רלוי' צלגד.

והנה הגמרה צמכות לכחורה חמור טוב'ה לשי' רש"י ז"ל
 דועמי' דפר"ך הרי'ו ונרצ'ה ילי'ו א'ה הרובע ומשי'
 כשכר'ו ורצ'ו מחחרו ופרטי'ן כורג ורובע ילי'ו א'ה עלמן
 ומשי' צמקיי'ו דבר הכחוב מדבר, דלכתי' תקי'ם טוב'ה
 דעכ"ש הרובע ילי', א'ה הרובע' דלפילו צרצבו מחחרו
 מי'ם הרובע מי'ם רוח'ה א'ה הרובע והרובע לגבי הרובע אינו
 בעל דבר אלא כלל עד פסול דעלמ' דפסול מטעם דיש
 כשרצבו צרל'ן [דלא משכח"ל צבאום דל'ן קשו' אלא לדעת
 א"כ' תקשה לנשחו ודקוב' נכרי'ם] וכי'ה משכח"ל קר'ה
 דכחי' צ"י קדושים גבי משכ"ז חועב'ה עשו שניכ'ס מוח'
 יומתו ודרכ'ס כס' וכי'ה משכח"ל שיומחו שניכ'ס אחרי'
 שרובע צרל'ן ממילא פוסל א'ה העדים לגבי הרובע מטעם
 שא' מהן קוי'ם וכבר הקשה כן החומים ס' ל"ו סק"ה וכן
 הקשה צב'ה דלמרי' חור'ה צמח'ף וזאפ'ס, ומחו' שניכ'ס וכן
 בלש'ם א'ז ונלחו ואש'ה וצבו' צב'לבו' כחי' ומחו' שניכ'ס
 וכי'ה משכח"ל הרי' כיון שצבוע'ל צרל'ן הוא רשע [ונ' קרוב,
 לנש'ם א'ז ונלחו] ויולי' על הצבוע'ה דהא' הו' שפיר מקיי'מי
 דבר ולא צבי'.

ובתשובת רעק'א ז"ל ס' רי"א הקשה להסודין דצ"ר
 צרתי' צלגד פוסל כל העדים, וז"י יוסי' חפילו
 צלל נחכין הפסול לעדות, אי' הכי' משי'ל קר'ה דכי
 יסתי'ך לחוק' הא' קרוב הוא ונפסלו מחמתו כל העדים ואון
 לומר דהניסה חשבו כמו צבי' דהא' חק' אחר לגנים כן
 עדין, ושם צ"י רי"ב השי' החק' צנו ז"ל דמשכח"ל שלל
 ראה הכי'ס [שהוא קרוב] א'ה העדים וליכ'ה לירוק ורעק'ה'
 ז"ל השי' ח"ל שוב לר"ך רלוי' גדולה כיון דל'י יוסי' נ' לר"ך
 כוונה להעיד י"ל דמה צכ' שלל ידע [הכי'סח] מלירוק
 דלר"י מי'ם כיון דצמח'ה רלו' כ"א פסול העדות עכ"ל ונפוס'
 רי'הע'ה כנראה שחפ'ס הרעק'א ז"ל דהא' דבגל' ראה הפסול
 א'ה העדים אינו פוסל הוא משום שאינו מחכין הפסול לשם
 עדות, וראה שפיר שבו' דהא' ל'י יוסי' חפילו צלל נחכין
 לעדות פוסל א'ה בשאר, אצל שפיר יש לקיים חירוק הני'ל
 מטעם אחר דכל הפסול לא ראה א'ה תגלי' חפילו צממון
 עדות מיוחדת ואון כלן לירוק ואף שבעדים רלו' א'ה הכי'ס
 שברי' לרי'ים לרלוח' א'ה המעש'ה, מי'ם השי' שפיר עדות
 מיוחדת לפמשי' הרמב"ם ז"ל פ"ד מעדות לענין עדות
 מיוחדת ח"ל ה' המחר'ה רוא'ה העדים והעדים א'ה המחר'ה
 זה המחר'ה מנרפ'ן ומצא'ר דלא' סגי צבה שחחר' רוא'ה א'ה
 השי' אלא לר"ך שגם השי' יה'ה רוא'ה וע"י כ"מ שבי'ה ג'י
 הרמב"ם ז"ל והסמ"ג דלא' כגורסוחו' א'ה רוא'ון א'ה המחר'ה
 "או' המחר'ה רוא'ה אוח'ן, וא"כ כשהניס'ה לא ראה א'ה